

ВІСНИК

THE HERALD

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

СПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК

З М І С Т

Редакційна — Смертельний змаг тривас	1
Деклярація VIII Конгресу УККА з приводу відзначення 20-их роковин створення УПА	3
Алла Коссовська — Травнем усміхнувся листопад	3
Ярослав Стецько — На грані епох і світів	4
Максим Орлик — Соціологічні основи українського на- ціоналізму	8
Д-р Михайло Кушнір — Велике непорозуміння історії	11
Проф. Іван Боднарук — Поклін тіням сл. п. Степана Бандери	15
Протестаційні віча у зв'язку з процесом Б. Сташинського	16
Наталка Бандера — Мій незабутній Батько	19
Енріке Мартінез-Кодо — Україна в споминах Геббельса	21
Д. Донцов — Лист до Редакції	23
Відкритий лист до керівних органів українського Пласто- вого Уладу	24
Роман Кухар — З подорожних нотаток: Канзас	25
Д-р Дмитро Бучинський — Той, що писав, і той, що ро- зуміє душею	27
** — З нашого життя	28
П. Добрівлянський — „Україна в другій світовій війні“	30

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОВОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОВІД
УКРАЇНИ

КОЛЯДА НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД 1962

(Продовження)

ВІДДІЛ УКР. КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ ГЕММОНД, ІНДІАНА

Листа ч. 412 — \$73.00. Збірщик Луцак Іван.
По \$10.00 — Луцак І.
По \$5.00: Пилипчак С., Юзько І., Дутчак П., Н. Н.,
Возняк М., Петрина Г., Луців М., Ляцик О.
По \$3.00: Шевців В., Кушнір В., Іжак Ст.
По \$2.00: Дутчак В., Урядко М., Мандзій В., Петрик І.
По \$1.00: Криса І., Галамко П., Н. Н., Сябело І., Ва-
силівський Ст., Гриб В.

24-ий ВІДДІЛ ООЧСУ, ЧІКАГО — ПІВДЕНЬ

Листа ч. 415 — \$97.50.
По \$10.00: Д-р Сайкевич В., Гайдук А., Галан О.,
Зрада О.
По \$8.00 — Куц О.
По \$5.00: Н. Н., Н. Н., Н. Н., Стебельський М. Турчи-
новський В., Войчук П., Стефанський З., Яруняк М.
По \$3.00 — Шандра М.
По \$2.50 — Отець Ізидор Когут.
По \$2.00: Винарчук В., Вородайко К.

ВІДДІЛ ООЧСУ, ОСЕРЕДОК СУМА, РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Збіркова листа ч. 0416, сума: 81.00 дол.
По \$20.00: Остап і Ліда Захарків.
По \$10.00: Д-р К. Годованець.
По \$5.00: Стрижаченко, П. Приймак, Дворський, О.
Гафткович.
По \$3.00: О. Блищак, Вуззор, д-р Жовнірович, Пу-
кирис.
По \$2.00: В. Олійник, П. Якимішин, П. Твердохліб,
В. Сімоній, А. Качала, М. Сулима, А. Стачник, Ма-
тійчин.
По \$1.00: О. Мороз, Габровські, Кузмік.
Збіркова листа ч. 0417, сума 4.00 дол., М. Мароневич.
Збіркова листа ч. 0418, сума 66.00 дол.
По \$10.00: Шереліс Роберт.
По \$5.00: Володимир Чорнякський, Г. Іваноньків, В.
Гулькевич, Г. Лопатка.
По \$3.00: Р. Павлович, М. Лучанко, В. Кріль, Ана-
щук, І. Карбовський.
По \$2.00: Зеновій Масловський, Мирон Масловський,
Осадців, Володимир Віловус, М. Павлович, Сорохтей,
М. Пудлик, О. Мороз, Лужецька, Гринів.
По \$1.00: О. Джус.
Збіркова листа ч. 0419, сума 138.00 дол. Збірщики:
Іван Тороус і Петро Валко.
По \$25.00: Д-р Артимович.
По \$10.00: Марко Лонкевич, Михайло Вовкович, Ми-
рослав Влагий, Петро Плюта.
По \$5.00: Антін Федчук, Іван Шевчук, О. Заплатин-
ський, Микола Єйна, Василь Кучмій, Михайло За-
рецький.
По \$3.00: Пасідчик, Дмитро Войко, Михайло Посіко,
Іван Мищук, М. Король.
По \$2.00: Іван Ярославський, Олександр Папа, Ти-
мечко, Іван Сорохтей, Дмитро Вирста, Т. Рінаш, Ва-
силь Гусар, Петро Дик, Перчик, Антін Мельник, Ва-
силь Бабій, Саламаха, Гриник, Василь Сухоцький.

Збіркова листа ч. 0420, сума 23.00. Збірщик Петро
Валко.

По \$5.00: Михайло Єйна, Дмитро Глушко, Михайло
Куций.

По \$3.00: А. Дівчур, С. Ольшанський.

По \$2.00: Микола Вабюк.

Збіркова листа ч. 0421, сума 168.00. Збірщики: П.
Валко, І. Тороус.

По \$15.00: В. Гладун.

По \$10.00: Петро Валко, М. Крижанівський, М. Белей,
Іван Тороус, Т. Чернописький.

По \$5.00: Іван Кругляк, Теодор Бабюк, О. Юрчин-
ський, В. Андрієнко, М. Гудзоватий, І. Рйопка, М. Кру-
па, Петро Яріш, М. Озарик.

По \$4.00: Міщенко.

По \$3.00: Петро Каліберда, Д. Рздий, Василевський,
І. Мойсей, І. Лучканич, В. Шурия, Анастасія Река, Дов-
женко.

По \$2.00: Мирон Бабюк, Володимир Колинч, А. Хо-
роцилів, М. Андрієнко, І. Лялюк, Янчук, М. Криля,
Зеновій Омельцівський, Лазоренко, А. Надяк, М. Кости-
нюк, О. Чернявський.

По \$1.00: П. Віжок, Марія Копельців, П. Кутін, І.
Вапта, О. Орищук, Погорецький.

Збіркова листа ч. 0422, сума 87.00 дол. Збірщик Остап
Захарків.

По \$10.00: Н. Лука, Борис Губка.

По \$5.00: о. Городецький, Ю. Пшпак, К. Костик, І.
Проць, Р. Костюк, З. Масловський, Н. Мазурчак, М.
Снігур, П. Час.

По \$4.00: А. Кісіль.

По \$3.00: І. Зварич.

По \$2.00: М. Отюк, В. Хомяк, С. Грицеляк, М. Фе-
цишин, П. Довбуш, Тимчишин, І. Час.

По \$1.00: Т. Валь.

Збіркова листа ч. 0423, сума 71.00. Збірщики: Остап
Захарків і Вездух.

По \$10.00: П. Вездух.

По \$5.00: І. Приймак, І. Івасів, П. Левко, В. Сірик,
О. Войко, Королишин.

По \$3.00: Ю. Цул, М. Моцик, Д. Щур, Малинівський.

По \$2.00: В. Чубар, Мартинович, І. Трищук, І. Мель-
ник, Я. Фецишин, С. Лапічак, І. Олексик, Тарас Гапняк,
О. Окрепкий.

По \$1.00: Оклевич.

Збіркова листа ч. 0424, сума 54.00 дол. зб. П. Вездух.
По \$5.00: В. Ліщинський, І. Понич, Вест-соут Клюб,
М. Колодій, М. Костів, Кт. Об. Лемківщини, М. Лилак.

По \$3.00: Данило Квасниця, В. Легун, Г. Вучко.

По \$2.00: Є. Снялик, Д. Мига, М. Ярош, С. Вуган,
Володимир Головка.

Збіркова листа ч. 0425, сума 12.00 дол., зб. Д. Вездух.

По \$3.00: В. Мотика, О. Повх.

По \$2.00: Відик, І. Федонишин, О. Ліч.

Збіркова листа ч. 0426, сума 141.50, зб. Д. Вездух.

По \$10.00: Д. Вездух, Михайло Вавус, Іван Рйопка,
Т. Кахникевич.

По \$5.00: М. Довгенко, М. Булкот, П. Куций, І.

(Продовження на 3-ій стор. обкладинки)

ВІСНИК

РЕДАКЦІЙНА

СМЕРТЕЛЬНИЙ ЗМАГ ТРИВАЄ

Основну суть теперішнього міжнародного положення можна схопити в двох словах: хто — кого? Два велетні силкуються кожний схопити противника за горлянку. Смертельний змаг триває.

Кубинська прелюдія, що могла і ще може сипнути дощем атомових стрілен, є тільки одним з багатьох хопів, маневрів Москви, щоб здобути кращі вихідні позиції. Очевидно, ця прелюдія може, хоч не мусить, стати зворотною точкою в змагу, якщо тільки Америка, яка вже раз таки зважилася, продовжуватиме цей ніби новий курс у закордонній політиці і стратегії.

Коли 12 років тому запитали американці одного з нас, що, на нашу думку, слід зробити, бо ось починається Корейська війна, і відповідь була: „Скиньте бомбу на Москву” (а тоді ще большевики атомової бомби не мали), то американці мали нас щонайменше за чудаків. Вони дивувалися: „Як то, чому цивілізовані люди не можуть сісти за круглий стіл і поладнати свої спори?”

В момент, коли „хрущовські лебеді” підпливали до Куди, а американська морська флота чекала, щоб заступити їм дорогу, вчителі в школах Америки скорочували перерви між лекціями і показували дітям фільми, щоб в загальному стані високого напруження нервів усієї суспільності вони не мали часу думати „про кінець світу” від вибуху атомових ракет над Нью Йорком чи Чикаго.

Сьогодні навіть дуже обережні американські журналісти виразно етверджують, що Америка невідхильно наближається до зудару з Ро-

сією і Китаєм, зудару на світовому фронті, і що останні події в зв'язку з Кубою це є „тест”-проба, яку відкладалось 15 років.

Кожний з нас індивідуально і як член групи чи спільноти намагається виробити собі оцінку, тобто знайти в зливі повідомлень, заяв, нот заходів і протизаходів обох державних бльоків і таких міжнародних установ, як Об'єднані Нації та Червоний Хрест — відповідь на питання: чого в цій мінливій, напруженій ситуації хотіли і хочуть досягнути Москва, а чого Америка і Захід, і куди може піти розвиток подій, тобто — буде чи не буде війна?

Хрущов переслідував декілька цілей у зв'язку з Кубою, але найважливішою була для нього психологічна проба нервів, ішло йому саме про те, щоб побачити, якою справді буде американська реакція. Адже він навіть не старався приховати від американських розвідчих літаків будовані на Кубі бази для ракетних стрілен. Отже, Москва хотіла, щоб Америка знала, що під її боком такі бази ростуть з кожною годиною, щоб на підставі реакції Вашингтону зміркувати, якою ж буде його реакція при більшій „ставці”, тобто коли після підписання договору з Східною Німеччиною ця остання замкне Заходові доступ до Берліну.

Не треба думати, що криза на Кубі є суроґатом берлінської кризи. Зрештою, Куба значно далі від Москви, ніж Берлін, і, якщо б війна довкруги того острова розгорілась — так, мабуть, міркували в Москві, — то її зльокалізувати і не допустити, щоб вона поширилась на Советський Союз, було б куди легше, ніж у Берліні.

Які ж основні засади американської політики? В загальному: дотримання слова, зобов'язань, які на себе взяв Уряд в різних договорах з більшими й меншими союзниками, і далі — доктрина Монро в Західній гемісфері, а якщо можливо, то й в інших частинах світу.

Лінії закордонної політики ЗДА такі:

1) Живи і дай жити іншим, з атомом наготові і з надією, що Советський Союз перетвориться на „нормального” партнера в сім'ї народів. (Ми знаємо, яка криється в цьому наївність, але це — зобов'язуюча лінія політики, і не вільно її переочувати);

2) Здержування комунізму географічно, економічно, дипломатично і мілітарно, при вжитті в разі konieczности атомової зброї;

3) Тиха згода — тобто така згода, яка формально не зобов'язує, але фактично сприймає реальний стан — на те, що „сфера впливів” Советського Союзу разом з червоним Китаєм охоплює не тільки половину Європи, але й частину Азії, і визнання деяких інтересів цього супротивного бльоку також в решті світу;

4) Змагання за впливи в т. зв. недорозвинених країнах Африки і інших континентів;

5) Повсякчасна готовість до розмов, щоб зменшити ризико війни і не зривати контактів, хоч би співрозмовники й були масовими убивниками.

Це є лінії політики, а все інше — настрої, інформація, загри, самовиховування мас, заяви для пропагандивних цілей чи для підготовки настроїв перед тим чи другим заходом.

Конкретну кубинську лекцію можна розціню-

вати з погляду політики і з погляду військовика.

Одно є певне: Хрущов дійсної війни, ставки „або пан, або пропав” не хоче і боїться. Згоди про те, що група маршала Малиновського може його зіпхнути — „побожні бажання”.

З кубинської лекції висновки такі:

1. Москва вживає і вживатиме всіх засобів, щоб підкопати, захитати безпеку Америки.

2. Вона респектує тільки силу, і про це вже клясично писав Маркс (див. статтю п. Слави Стецько в попередньому числі „Вісника”);

3. Комуністичні партії у країнах поза СССР в критичних ситуаціях не можуть розраховувати на допомогу від Кремлю; союзники Америки можуть розраховувати на те, що Америка своїх зобов'язань дотримає, хоч би треба було вести гарячу війну;

4. Хоч може не надовго, але советська загроза об'єднала Захід до такої міри, як цього не було від часу закінчення другої світової війни;

5. Хоч престиж Хрущова і потерпів, але він добився своєрідного визнання для комуністичного гнізда в Західній півкулі і головне добився зобов'язання Америки, що десанту на Кубу не буде.

З погляду військовика ця лекція з Кубою виглядає невесело. Російський диктатор опинився в скруті. Тож треба було діяти швидко, не виявляючи ані найменшої охоти до переговорів. Треба було тиснути й вимагати виконання передумов. „Хто-зна, які концесії можна було видушити з Москви, коли б була тверда постава і непоступливість. Ми занадто швидко і ревно передали справу до Об'єднаних Націй”; — твердять американські військові фахівці.

І ми схильні думати, що так, як у 1933 році Рузвельт, визнавши Советський Союз, врятував Росію Сталіна, так і тепер врятовано Росію Хрущова. Чи на те, щоб в майбутньому її покарати на черговому процесі воєнних злочинців — покаже майбутнє. Наша славна УПА віддавна здійснювала те, до чого тепер додумуються західні політики, а саме: готувати зброю і дух, бо це — смертельний змаг.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!

В 20-ЛІТТЯ УПА

ДЕКЛЯРАЦІЯ

VIII КОНГРЕСУ УККА З ПРИВОДУ ВІДЗНАЧЕННЯ 20-их РОКОВИН СТВОРЕННЯ УПА

Нав'язуючи до світлих традицій Українського Війська з часів Української Княжої і Козацької Держави, у 1914 році сформована була в Астрії загальновідома формація добровольців — Українських Сізових Стрільців, що запозачувала відродження Українського Війська, на прапорах якого були гасла про відношу Української Незалежної Самостійної Держави.

У 1917 і 1918 рр. сформувалась Армія Української Народньої Республіки, а під кінець 1918 року — Українська Галицька Армія.

Алла Коссовська

ТРАВНЕМ УСМІХНУВСЯ ЛИСТОПАД

Він пішов, пішов і не вернувся,
Не вернувся до матері назад
В день, коли нам травнем усміхнувся
Мокрий і холодний листопад.

Юний був, ну, майже ще дитина,
І стрункий, як молодий дубок
Темна кучерявилась чуприна
І зубів виблискував разок.

У вікно хтось стукнув на світанку
І сказав тихенько: „Вже пора!“
Усміхнувся Ігор наостанку,
Як виходив з рідного двора.

І сказав: „Я ще вернуся, мамо,
Ти зараз по мені не плач“ ...
Прив'язав гранату біля стану,
Поясом стягнув цивільний плац.

І пішов легким і пружним кроком
Поруч з другом, в сіру каламуть ...
Я стояла в розпачі глибокім,
Поки кроків стало вже не чути.

А навколо не було вже тихо —
Темні постаті виходили з домів,
Деся лунали постріли і крики,
„Не пора“ гримів потужний спів.

Йшли сусіди друзі мого сина,
Йшли і старші вже чоловіки,
Встали всі за волю України,
Що про неї мріяли віки ...

Він пішов, пішов і не вернувся,
Не вернувся до матері назад
В день, коли нам травнем усміхнувся
Мокрий і холодний Листопад.

Всі вони боролись за втримання і закріплення новоствореної Української Демократичної Держави, що гарантувала конституційно не тільки повноту громадських вольностей для українського народу, але й національну групово-персональну автономію для всіх національних меншин у межах України.

Після упадку Української Незалежної Держави під кінець 1920 р., внаслідок большевицької збройної інвазії, український народ ніколи не припиняє збройної боротьби за своє національно-державне визволення від окупантів.

Великі традиції визвольних змагань увійшли в тіло і кров молодих українських поколінь, які намагались різними революційними засобами здійснювати українські самостійницькі і державницькі гасла.

Створена в 1938 році військова формація „Карпатська Січ“ на Карпатській Україні вписала ще одну світлу сторінку в історію визвольної боротьби українського народу.

В часі другої світової війни, в 1943 році сформовано 1-шу Українську Галицьку Дивізію та Українське Визвольне Військо для боротьби з комуністичною диктатурою.

Незалежно від того, в 1942 році позала формуватись Українська Повстанська Армія, відома під скорогоною назвою УПА. Ця Армія, під командою ген.-хор. Романа Шухевича-Чупринки, мала за завдання партизанськими методами підривати окупаційну адміністрацію та нищити окупаційні як нацистичні, так і комуністичні військові сили.

Після провалу нацистичної диктатури, УПА стала не тільки в нас, але й у цілому вільному світі легендарною військовою величиною, що виявила поважну силу спротиву комуністичному насильству.

Відзначаючи 20-річчя УПА, підкреслюємо, що вона, як і всі інші згадані вище військові формації, були і є цінною еманациєю українського народу. Без визвольних змагань давніших літ, без пролитої за волю Батьківщини крові, не могла б зродитися й УПА. Без боротьби УПА українська спільнота не мала б того морально-політичного капіталу, який

Ярослав Стецько

НА ГРАНІ ЕПОХ І СВІТІВ

Основною проблемою, яка тривожить нині світ, є загроза атомової війни. Це питання ставить у тінь усі інші не менше важливі справи, якими живе велика частина людства. Загроза атомової війни визначає політику західних великодержав. Проте, поруч цієї, безумовно, складної проблеми, є ще ціла низка не менше важливих для всього людства справ, які витискають тавро на його обличчі більше, як в якійсь іншій епосі світової історії, але їх виминається так, начебто вони не існували. Проблема поневолених народів в російській і взагалі комуністичній сфері панування є ключовою в сьогоднішній світовій політиці. На ділі навколо неї обертається світова політика, хоч і не признається цього. Чи не є, наприклад, справа Берліну або східної зони Німеччини, Ляос або питання китайського суходолу, уярмленого імпортованою з Росії комуністичною системою, складовою частиною великого комплексу уярмлених націй, як окремої — третьої і вирішної сили, що визначає обличчя сучасного світу? Промовчування справи України, найважливішої з погляду людського бойового матеріалу, геополітичного положення, ідейного центру в боротьбі проти російської тиранії, належить до цієї категорії питань світової політики.

У сучасному світі завважуємо цілу низку тен-

~~~~~  
скріплює наші духові сили і дає тверду основу для політичної дії на міжнародному форумі, в користь України.

*І саме тому Український Конгресовий Комітет Америки в цих виїмкових обставинах відзначає святожно двадцятиріччя Української Повстанської Армії, тієї Армії, яка проявила стільки одгайдушною відваги в кривавій боротьбі, стільки незрівнянного героїзму в змаганнях за нашу волю з озброєними до зубів ворожими арміями.*

*І хоч вона улягла гисельності ворогів, традиція та ідеали УПА ніколи не підуть у забуття, а вросуть в дух і кров її наслідників. На історичних сторінках нашого минулого герої УПА записані гервоними рубінами крові.*

денцій різного типу в напрямі розв'язки складних питань, перед якими поставлене людство.

Панує все ж ідейний і політичний хаос, криза ідей вільного світу, криза віри, хоча було б помилковим думати, що вільний світ не має здорових ідей, які якимсь чином буцім-то зужилися або перестарілися. Не ідеї зужилися, але люди спроневірилися їм. Не ідеї Європи відмерли, але західньо-європейські народи стали їм невірними. Сила європейських ідей була завжди в їх наступі, у вірі, що вони переважають над іншими, в бойовій готовості і душі конкістадорів, їх носіїв. А тепер? Західня Європа стала літеплою. Вона перестала горіти. Політика, а тим більше зовнішня політика, є більше містецтвом, як наукою. Треба вміти схопити головні справи, головні напрямні розвитку світу, центральні ідеї, які визначають сьогоднішній світово-історичний процес. Треба великих державних мужів, політиків, історіософів, які зорієнтувалися б в тому, що діється навколо нас. Треба людей з великим даром розгадувати і, передусім, умінням бачити те, що наростає у світі. Не обов'язково потрібно високовчених умів, але передусім потрібно умів із здоровим інстинктом і генієм передбачування.

Багато причин склалося на сьогоднішню дійсність у світі. За останнє півтисячоліття сталося менше далекосяжних революційних подій, як за останнє п'ятдесятиріччя, якщо брати до уваги скупчення в такому короткому періоді вагітних наслідками революційних змін у світі. Це правда, що відкриття Америки, як загальом перша і єдина в своєму роді європейська світова революція, яка характеризує останнє півтисячоліття історії, зробила великі зміни у світі. Це завдяки здобувчому духові Європи її конкістадори відкривали нові країни і континенти. Зустрічалися завдяки тому різні культури, релігії, ідеї, способи життя, соціальні концепції; європейський мандрівник і здобувець вступав на нові землі, відкривав нові народи і доводив до їх зустрічі та взаємопізнання. Бували надужиття, але основний сенс і зміст тих намагань був зовсім інший. Він був творчий; людська винахідливість, прагнення нового, шукан-

ня нового, гнала неспокійний дух Європи в незнане. Він ніс і поширював свої ідеї, свою віру і творчість, а не конче лише колоніальне панування. Це — не російський дух руїни і знищення.

Тим часом зміни, які зайшли в останньому п'ятдесятиріччі, перевернули багато кумирів минулого. Власне через те, що Західня Європа не була вірна своїм ідеалам і залишила свою інтегральну східню частину на поталу дикій Євроазії, вона — обтята — мусіла сама, раніше чи пізніше, зійти на дальший плян, утратити свою політичну позицію в світі.

Якщо б Західня Європа зрозуміла була великий задум Карла XII і Мазепи, вона не допустила б до Полтави, своєю байдужністю не відкрила б шляху дикій Москві у світ. Якщо б вона підтримала національно-державну незалежність України й інших визволених з-під російського царського ярма націй 1918 р., була б нині зовсім інша, здорова констеляція у світі. Не стояла б армія російських варварів в центрі Європи і не домінувала б Росія в Азії. Великого історичного процесу — **відродження націй** — зокрема після повалення тюрми народів 1917-18 рр., західні державні мужі не збагнули.

Божевільний Гітлер і його „юберменші“ не мали найменшого уявлення про те, куди йде розвиток світу, і намагалися завернути назад колесо історії. На жаль, Черчілл і недолюбий Рузвелт, ідейний союзник Сталіна, також не скопили суті розвитку людства, історичної години, яка вибила. Це на місці імперії на фон історії почали виходити національні держави. Тому було помилковим, а то й злочинним, з погляду інтересів культури, свободи, справедливості, брататися з гангстером проти злочинця. Зрештою, історичний процес уже з перших років цього сторіччя показував, куди ведуть його головні лінії. Японці виграли війну проти Росії завдяки **внутрішній** революції в російській імперії; союзники переможної антанті — **москалі** програли війну через **національно-визвольні** війни-революції всередині імперії; розвалилися три імперії внаслідок першої світової війни: кайзерівська німецька, австро-угорська, турецька. З боєм і труднощами визрівають **нові сили**, а нові генеральні лінії розвитку вже видно. Правда, щоб могли вигравати поміж со-

бою партнерів, імперії, які ще залишились, створили карликові „імперії“, заражаючи вмираючим імперіялізмом сербів, творячи Югославію, яка була твором не сербів, а французів; поляків, піддаючи під їх панування мільйони українців, білорусинів, литовців, німців; чехів, підкоряючи їм словаків, українців.

Уже тоді західні держави зраджували Європу, віддаючи під гніт один європейський народ другому. Таким чином **арбітром** в Європі почали робити не-європейську і антиєвропейську силу — Росію. Чехи, серби, польські ендеки ставили на Росію, прагнучи з її поміччю втримати свої карлуваті „імперії“. Європейські державні мужі не розуміли, що Росія, впущена в європейські діла, вийде переможцем з розгри, бо завжди найбільше ненавидять одне одного розсварені свояки. Для Пуанкаре і Клеменсо Україна не існувала, як проблема. Ні один із них не міг глянути далі, як сягав Версаль, чи відкрити крайку невідомого майбутнього.

Замість здійснити ідею національних держав в Європі 45 років тому, Захід робив щось неймовірно безглузде. Він підтримував большевицьку російську імперію, підтримував чорносотенців Денікіна, Врангеля, Колчака, Керенського, аби тільки не були відновлені незалежні держави України, Кавказу, Туркестану і т. п. Сам на свою шкоду спинив найдоцільніший для нього процес розвитку, який на десятиріччя з вини Заходу припинився на Сході. Не було принаймні одної голови, яка бачила б на п'ятьдесят років уперед.

У висліді другої світової війни зійшли з кону історії всі ще існуючі і переможні імперії світу, передусім британська, французька, голландська, бельгійська. Найважливіша подія — це зникнення британської імперії, найбільшої імперії світу всіх часів. Нагле зникнення цієї сили дезорієнтувало багатьох. Щось захиталося у світовій дійсності. Вже немає на морях найсильнішої флотії, немає потуги, яка стримувала кожен іншу в намаганнях заволодіти світом. Вийшли нові сили, до яких ще світ не звик, яких порядкуючі здібності невідомі. Індія з її „неутралізмом“ і політичним хамелеонством, як і подібні до неї члени Коммонвелту, не займають твердої і повної позиції в політичній розгрі сил. Унезалежнення від європейських центрів

африканського і азійського континентів, створення там низки незалежних держав, учорапних колоній, провал Німеччини і її ролі в Європі з окупацією одної третини її території Росією — все це вплинуло на зміну констеляції сил. Вихід на арену історії найбільшої і єдиної тепер російської імперії, яка одідичує певні території після відходу європейських імперій і прагне загарбати увесь світ включно з материками вчорапних європейських потуг-імперій, теж змінює світову мапу.

З другого боку, у висліді двох світових воєн, зокрема останньої, найбільшою потугою світу стала позаєвропейська сила — Америка, для якої аспект азійський однаково важливий, як і європейський. Російська імперія — як друга після ЗДА — в технічно-матеріальному сенсі (теж позаєвропейська і передусім антиєвропейська, тоді як ЗДА є захисниками ідей свободи і незалежності у своїй політичній ідеології, що їх споріднює з Європою), небувало зросла, зайнявши, у висліді фальшивої політики передусім Америки, також великі простори вже й Середньої Європи. Проте, внутрішньої слабости цієї імперії, ахілловою п'ятою якої є уярмлені нації і протиприродність на їх землях комунізму, недобачає Захід. Це — колос на глиняних ногах. Але це факт, що на місце британської імперії і тогочасного світового укладу сил, а за ним і на місце інших вмерлих імперій Заходу прийшли нові сили: світово-імперіяльна варварська російська сила з підривною ідеєю комунізму для всіх країн світу, зокрема кольорових країн; американська потуга і національні новоповсталі держави, які стоять поміж двома силами або плывуть у фарватері неутралізму, тобто по стороні Москви.

Колоній не стало в Африці, але колонії є в Європі. Наприклад, німецька нація, яка вчора поривалася панувати над світом, сьогодні має 17 мільйонів своїх членів, що є колоніяльними рабами. Найбільш політична країна світу Англія, яка ще вчора була носієм найбільшої імперії всіх часів (900 років не знала чужого наїзду), zagrożена стати колонією найбільш варварської нації світу — нації російської.

Ще ніколи в історії людства такі великі частини народу, zagrożеного ворожим наїздом, не служили зрадою потенційному наїзникові, як це роблять компартії і їх попутники. Ще ні-

коли zagrożені нації так не нехтували союзниками націями, уярмленими їх спільним ворогом, підриваючи цим спроможність власної оборони.

Все це — вислід хаосу ідей, дезорієнтації щодо напрямних розвитку світу, відсутности віри у свою правду. Раніше годі було подумати, щоб, наприклад, Англія допустила нацистські ідеї чи ідеї Французької революції, як ідеї ворога, нарівні з ідеями англійського стилю життя, як це діється тепер по університетах Великої Британії.

Тим часом озброєна російською ідеєю китайська небезпека вносить також немалий переполох, коли політики Заходу не ініціюють проти заходів у політичній площині, забуваючи, що ідеї свободи сильніші, як терор комуністичної машини. Відхід Франції на європейський суходіл, союз двох „відвічних” ворогів Німеччини і Франції — це, безумовно, великого значення подія в Європі, корисна тим, що вона робить безпредметним розрахунок на Росію котроїбудь із тих держав у взаємних спорах. Програна війна західних переможців спільно з переможеними Японією і Німеччиною і переключення вчора переможених у табір союзників проти вчорашнього „приятеля” Росії — швидко змінює уклад сил.

Великі, революційні зміни у воєнній техніці — постання ядрової зброї і її zagrożи всезнищенням, прискорений ріст цивілізаційних і технічних досягнень при занепаді моральних вартостей — збільшують тривогу у світі.

Зріст у вільному світі релігійної байдужости, а то й атеїзму, як це засвідчує приклад ЗДА, де зі шкіль прогнано релігію, остеою моралі людини і нації, хаотизує життя і робить нарід аморфною масою без ідейної керми і вітрил. Немає унапрямолюючого вітру для корабля, який не знає, куди плисти.

При революційних змінах у воєнній техніці зростає — на диво усім технократам — значення озброєного народу, повстанчо-партизанських з'єднань, повстанчої стратегії. Проти ядрової зброї стоять зброя ідеї і повстанча стратегія й тактика, що признає вже і Президент ЗДА. Концепція УПА після 20-ти років стає порятунком для людства також і від ядрового знищення. Нова стратегічна концепція Росії — комбінація агресивних воєн в знутрішньо-громадян-



ськими, периферійні війни, як послідовне намагання опанувати світ тактикою „саямі”, тобто крок за кроком, при опортунізмі Заходу, який вважає, що не варто за таку „дрібницю” ризикувати війною. А це означає для Москви азбрати Ляос, В'єтнам, Корею, збудувати мур в Берліні... Відсутність політикум на Заході в боротьбі, що розгортається у світових розмірах, спрямовування уваги Москвою на периферійні континенти відвертає увагу від необхідності атаки проти центру зла, тягне Захід на другорядні фронти. Африка важливий стратегічно континент, однак вирішувальний бій відбудеться не там, а на полях України, у під'яремному світі, в російській тюрмі народів.

Суть речі лежить у зменшенні людського потенціалу російсько-комуністичного комплексу через полонення душ уярмлених націй новими ідеями, підтримку їх, захист їх. Бо це означає якраз розбудову повстанчо-партизанських сил, як вирішної сили в майбутньому катаклізмі. Поки Захід не усвідомить, що народжується новий світ із підземелля російської імперії, доти йтиме він назустріч своїй загибелі. Поки Захід не уявить собі нового, творчого ладу національних незалежних держав на руїнах імперії і не освоїться з цим революційним порядком, який прийде, хоче він того чи ні, — так довго тривожитиме його невідоме.

Ще ніколи не бувало, щоб змаг за здійснення ідей волі і справедливості, за перемогу Божої Правди на землі приносив руїну і упадок. Нові сили формуються в підземеллях тюрми народів, і на них треба ставити. З підпілля України приходять світло відродження народів і людей в сенсі ідей національної, християнської і людської свободи.

Заборолом проти будь-якої — жовтої чи червоно-жовтої, чи якої хто боїться, існуючої чи неіснуючої — небезпеки ніколи не було, не є і не може бути сперте на злі, кривді, насиллі, але завжди спирається воно на вільних націях і вільних людях, що, обороняючи свою волю радше загинуть, як упокоряться. Кожен розумний і моральний полководець і політик завжди боронитимуть твердиню радше вільними людьми, як в'язнями.

Отже, ключовою позицією в боротьбі проти вселюдського зла з його центром у Москві є

уярмлених націй і люди. Це мусить зрозуміти Захід. Він мусить розпаленим залізом випалювати зі своїх рядів зраду, яка набула права масового громадянства. Тому мусять бути, як партії зради, поставлені поза законом компартії, мусить бути заборонене проповідування ідей зради з катедр університетів.

Волелюбний світ має величезну ідейну потенційну силу; його ахілловою п'ятою є зневіра в його цінностях, сумніви, дефетизм, ставлення матеріального понад ідеальне, скинення з п'єдесталу Бога, ідеї нації, людської гідності, моральних вартостей, героїзму, самопожертви, а поклін золотому тельцеві, еґоїзм, самовдовільня, байдужість до уярмлених. Вільні люди шукають розв'язки великих проблем історичного буття в протиприродних фантомах, від неможливого здійснення яких сподіваються раю на землі, коли земля була, є і буде плянею боротьби і праці, сліз і страждань, поту і крові, самопожертви і героїки, вічного змагання до ідеалу, якого ніколи не досягнути людині. На грані епох і світів зобов'язують ті самі правди, що їх нас навчає Христова віра дві тисячі років. І за ті самі правди треба боротися у свідомості, що вищого ідеалу, як пожертвувати собою для „друзів своїх” не знайдемо. А на всі сумніви і зневіру, що знаменують епоху на грані, на страх перед знищенням ядром зброєю, який є негідний Богоподібного ества, маємо відповідь: не може бути предметом знищення той, хто проти всіх лих цього світу бореться за Божу Правду, за справедливість, свободу, проти кривди, зла, безбожництва, за власну батьківщину, що її назвав мудрець „думкою самого Бога”.

Коли ж Божим Провидінням вирішено, що ця планета має бути знищена, то краще впасти в боротьбі за правду, як загинути — с'як чи так — капітулюючи перед злом. Ми маємо дороговкази в нашому житті і боротьбі. Образ світу, що його висуває Україна, є здійсненням ідей незалежності націй, справедливості і волі людини, яка обмежується лише справедливістю, що є вищою від свободи ідеєю. Безстрашними є тільки ті, що мають ідею і що вірять у неї, як в абсолютну правду.

В хаосі ідей і концепцій велика історична лінія України чітка і ясна. Хоч безмірно багато

СВІТОГЛЯДОВІ ПРОБЛЕМИ

Максим Орлик

**СОЦІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ**

(Продовження)

**Традиціоналізм, консерватизм і крайній футуризм. Традиція й революція**

Ані крайній реакційний консерватизм, що хоче життя нагинати до старих, вже давно пережитих і утертих форм і поглядів, ані крайній футуризм, що хоче штучно все почати від нового, не відповідають природі суспільного розвитку. Суспільне життя розвивається між розв'язкою тяглістю традиційних надбань і новою творчістю, змаганнями й поривами до нового, кращого життя. Реакційний консерватизм є за пасивне наслідування старих пережитих форм, за ялове травлення, без творчого розвитку, що кінчиться повним застоєм і упадком. Натомість радикальний футуризм хоче зовсім зірвати з дотеперішнім розвитком і почати будову нового від себе, як хоче цього соціалізм чи комунізм, що не лише не відповідають правді суспільного розвитку, але будують повітряні замки утопій і доктрин, відірваних від життя. Як наше життя не починається й не кінчається на нас, так і суспільне життя це наростання надбань тисячоліть і ріст нової творчості. Цілковите зірвання з минулим — це штучна будова з самого піску й каміння без фундаменту, наприклад, на написання й видрукування книжки зложилися духовна творчість автора та праця й надбання цілого ряду поколінь: на її зміст і багатство думки, на її письмо й друк. Що й казати про ціле суспільне життя. Інша справа, коли стараємося усунути й викоренити шкідливі впливи минулого, шкідливі нави-

чинників зложилося на цю ускладнену світову дійсність упродовж такого короткого періоду часу, проте великі семафори і генеральні лінії розвитку вже чітко викристалізуються. І треба сподіватися, що волелюбний світ у болях і трудах знайде правильний шлях, на який уже півстоліття тому вступила і маршує Україна, цей чимраз більше і більше розгадуваний сфінкс.

ки, перестарілі звичаї, пересуди, вірування, за-  
костенілі форми і т. д.

Розв'язка тяглість і інтегральність суспільного життя полягає в синтезі здорових, вартісних і посилюючих життя надбань минулого й змагань за нове майбутнє. Навіть більшовизм, що хоче ніби зірвати з минулим, нав'язує до російських великодержавних традицій, наприклад, Петра I. В Україні бракує цієї інтегрально-розв'язкової тяглість і єдності суспільного життя. До цього причинилися довголітнє поневолення й довголітня боротьба з ворожими силами. З одного боку маємо сипкість і розпрошеність суспільного життя, з другого — стихійність і вибуховість життєвих енергій і емоцій. Позитивною стороною є природність, здоров'я й сила психо-життєвих і моральних первнів та брак закостенілих форм старих народів. Ми є нацією, повною дрімучих, утасних, життєво-духових, неспожитих енергій і сил, що дає український націоналізм, який лучить здорові первні великого минулого і змагання за нове майбутнє. Ані закостеніла китайщина, ані мексиканізація не дають творчого суспільно-історичного розвитку й сили.

Правильний розвій суспільного життя залежить від багатства, внутрішньодухової активності й творчості (культура, релігія, мистецтво, світогляд, мораль, ідеотворчість) і зовнішньої чинності у витворах цивілізації, техніки, організації, політичної активності, військової, господарства. Ріст углиб і вшир. Надмірне зосередження у внутрішньому духово-інтелектуальному чи чуттєвому світі (інтраверсія) приводить до вияловіння й ослаблення чинностей волі, енергії чину, до зануку історично-творчих сил, як пасивний буддизм в Індії, факірство, гандизм з філософією нірвани привели до застою суспільно-історичне життя в усіх ділянках. Часи етнографічного культурництва зіпхнули Україну з історичної арени. А часи занепаду Греції були часами Діогена в бочці. Надмірна зовнішня експансивність (екстравер-

сія) без глибокої духово-моральної концентрації й культурної підбудови, хоч приносила хвилево успіхи, однак дуже скоро переріст зовнішнього біологічного й технічно-матеріально-го життя приводив до розпорошення й пливкості, бо бракувало глибокого духового культурного коріння, наприклад, завоювання монголів, гунів, що опиралися тільки на фізичному насильстві без культурно-цивілізаційної творчості, або як московський більшовизм. Взагалі в Росії панують під цим оглядом згадані крайності, з одного боку пасивне роздумування над „смыслом жизни” і „непротивление злу”, а з другого — дикі вибухи стихій, шалі пристрасти та прив’язання до зовнішніх форм, наприклад, сатанізм і шалені вибухи в „Бесах” і карамазівщина. В Україні розвиток духово-культурного життя (Могиланська Академія) без політично-мілітарного оперття допроваджував до засклеплювання в собі й до опортунізації, а самі мілітарні чини початкових козацьких повстань і Запоріжжя без культурно-політичної підбудови і державницьких плянів не приносили тривалого державного успіху, і щойно зісповня цих двох процесів, духово-культурного і мілітарно-політичного за часів Хмельницького, причинилося до збудування Української Держави.

Подібно в добі етнографічного культурництва й літературного відродження, без розвитку політично-державних і мілітарних сил і змагань життя, значення України зійшло до рівня „прекрасної Малоросії”. Щойно визвольні змагання випроводили Україну на широкий шлях історії й державного будівництва. На подібний рівень племінного етнографізму тим разом „советської Малоросії” і до вузького колоніального економізму хочуть звести Україну більшовики. Україні треба, крім духової концентрації й формування монолітної духовості національної спільноти, якнайбільшого розвитку життєво-активних, зовнішньочинних першнів, треба політичної активності, військовості, господарської підприємливості, цивілізаційної творчості й технічної виробленості. Творцями історії й володарями світу є ті народи, що мають розвинені обидві сторони життя, як колись Рим, тепер Англія, Франція, Німеччина, Італія. Колись німці були народом „філософів і поетів”.

Тому випередили їх у боротьбі за силу й владу над світом англійці та французи. З одного боку треба мати великих учених, мистців, поетів, творців, відкривців, винахідників і пророків, як Павло, Лютер, Кант, Ньютон, Гете, Шекспір, Фіхте, Едісон, Марконі, а з другого — великих володарів, державних мужів, полководців, економістів, техніків, як Фридрих Великий, Наполеон, Бісмарк, Мольтке, Гінденбург, Форд. Шукання правди й чин, ідеї-міти й сила, боротьба й творчість, хрест і меч, апостольство й володарство були рушійними чинниками суспільно-історичного розвитку.

### **Значення суперечностей, боротьби, воєн, революцій і суперництва в суспільному житті**

З огляду на вольово-активну, динамічну природу суспільного життя різні форми боротьби й суперництва всередині й назовні відіграють велику роль в суспільно-історичному розвої й творчому ставанні. Вже самий психологічний уклад і розвій людини полягає в суперечностях і боротьбі інстинктів, імпульсів, пристрастей, почувань, думок, що силою своєї інтенсивності стараються виперти інші, їм противні. Бачимо також суперечності всередині суспільності в суперництві між поодинокими людьми, в громадсько-політичному житті, в господарському житті, далі — між поодинокими групами й верствами. Бачимо, яка панує боротьба між різними культурними, науковими, мистецькими й суспільно-політичними течіями та поглядами: боротьба воль, амбіцій, пристрастей, почувань, думок, ідей, світоглядів. Назовні панує завзята й безпощадна боротьба й суперництво між поодинокими племенами, расами, націями, державами за розріст, життєвий простір, силу та владу, або боротьба за встановлення релігійних чи культурно-цивілізаційних вартостей.

В чому це полягає? Від чого залежить? Тому, що ціле життя, зокрема суспільне життя, не є замкнене ані в згори визначений механізм, ані в згори визначені раціональні форми, але проявляється в постійній активності, розвоєвій тяглості, творчому ставанні. Наростають і творяться нові сили, нові енергії, нові вартості, нові думки, нові ідеї, нові форми життя. Хоча підставові, елементарні психовольові енергії, діючі сили лишаяються ті самі, у творчому роз-

витку міняється їх уклад, їх будова на підставі нових засад і поглядів, їх натуга, їх зміст, їх форма й якість, як людина лишається та сама, хоч постійно розвивається. Суспільне життя постійно розвивається, розростається, твориться в нових формах. Тому, що одні розвоєві сили й течії зустрічаються з уже застоялими й перестарілими формами, навиками, звичаями, обичаями, переконаннями, порядками й установами — наступає зудар між уже існуючими формами і новими, щойно наростаючими. В боротьбі з уже існуючим, застоялим порядком нові сили й нові вартості мусять виявити таку силу й здібність чину та творчості, таке завзяття й запал, щоб усунути перестарілі форми і пробити шлях для нового творчого вияву. Така боротьба й суперечності в ім'я нових вартостей, нового, повнішого вияву творчих наростаючих сил, в ім'я творення кращого життя, є історично-порядкуючою й творчою силою. Тільки в боротьбі та в суперечностях міцніють і наростають нові сили й вартості, переходять пробу вогня, виправдують свою правильність і якість, виявляють здібність будувати кращий лад, здобувають розмах і силу творити нове, краще життя. Тому всі нові релігійні, культурно-цивілізаційні, мистецькі, наукові, суспільно-політичні течії, ідеї й сили завжди мусіли в боротьбі здобувати собі право на творче формування нового порядку життя. Завжди різко й гостро витворювали й поглиблювали суперечності з противними силами, поглядами й вартостями, як Бог і диявол, небо й пекло, правда й злочин, світло й темрява, добро й зло, бо замало різка й ударна постава нових наростаючих сил і вартостей розводило їх, вони ослаблюються і розпливаються в старім порядку. Тому треба гостро й виключно поставити нові сили й вартості проти противних сил, щоб розбудити, напружити й зосередити всі сили в один рішальний удар до боротьби на життя й смерть.

Поодинокі народи й нові суспільно-політичні рухи загостренням суперечностей і поставленням своїх поглядів і живучих інтересів на вістрі меча розбуджують, зосереджують і напружують всі свої сили в боротьбі з противним світом, розпалюють пристрасті й почування до червоного жару, щоб досягнути тим біль-

шої сили й розмаху, рішучості чину й певності перемоги. Треба поставити так різко й виключно взаємосуперечні сили, погляди й інтереси, щоб не було іншого виходу, як у цілковитому розторощенні ворожого світу. Так робили всі суспільно-політичні рухи, що змінювали обличчя світу. Так роблять всі сучасні національно-суспільні рухи. Де йде про підставові життєві інтереси народів, там постає безпощадна, залекла боротьба на життя й смерть аж до цілковитого розторощення противника. Тут рішає лише сила й залеклість боротьби. Загострення зовнішніх суперечностей між поодинокими течіями й ворожими силами зміцнює й напружує силу й рішучість удару та розмах діяння. Що більше — сила волі, характеру, моральних чеснот, вартість людей міцніє і випробовується в боротьбі з суперечностями, в трудах і змаганнях, як у вогні гартується криця. Боротьба та її небезпека примушують поодинокі народи постійно напружувати й розвивати всі свої сили, бути постійно активними, чуйними й творчими, творити нові надбання духові, культурно-цивілізаційні, політичні, військові й господарські щоб не дати випередити себе іншим народам у постійному змагу за могутність і перемогу.

Однак, не кожна боротьба є корисна й будуюча, не кожна посилює й формує життя. Все залежить від того, в ім'я яких вартостей, в ім'я яких ідей, в ім'я яких цілей і інтересів ведеться боротьба. А далі, чи ті нові сили, вартості, ідеї, групи й люди зуміють краще формувати й творити нове життя, новий лад. Боротьба й суперництво різних людей, клясових і партійних груп в ім'я своїх вузьких матеріяльних інтересів, егоїзму чи амбіцій для уживання, а не в цілі творення й посилення життя, тільки розстроює, розбиває суспільне життя, доводить до застою, упадку, як шал почуттів і низьких пристрастей ослаблює й розкладає людину. Тому не боротьба всіх проти всіх, не боротьба для самої боротьби, боротьба стихій на дикому полі для самого лише виладкування енергії, як у звіринному світі, але боротьба й суперництво в ім'я нових вартостей, нових ідей, в ім'я зміцнення й поширення життєвих сил, в ім'я будівництва і творення нового життя і посилення творчого розвитку.



Д-р Михайло Кушнір

## ВЕЛИКЕ НЕПОРОЗУМІННЯ ІСТОРІЇ

Тому, що лише невелике число людей має на історичні події свій власний погляд, спертий на автентичному матеріалі і на певному розумуванні — більша частина подій минулого переходить до нас у конвенціонально зафіксованому вигляді. Цілі покоління живуть спрощеними, поверховними і навіть примітивними уявленнями.

До таких примітивних уявлень належить уявлення про Французьку революцію, яка, знаходячи відгомін в українських серцях, спрагнених волі, здобула і в нас популярність, хоч її злочинна сторінка дещо обмежує наш ентузіазм. Але, коли йде про погляди пересічного француза, ця революція залишилася для нього великим подвигом народу, який „зірвав пута” і „вигнав тиранів”. Щороку день 14-го липня дає цьому уявленню дещо блиску, що падає від гудзиків „garde nationale” та авта президента держави. Та, не зважаючи на цю офіційну сторінку революції, що є неначе криницею, з якої республіка черпає свіжість і рацію буття, вже віддавна, бо вже 150 років, зродились і зростають сумніви щодо правильності переказів у шкільних підручниках і в промовах міністрів.

Нещодавно визначний французький історик, Еміль Дорд, ще раз поставив собі завдання зревідувати вже не факти, які теж не завжди відповідають дійсності, але дух цих подій, ну і — а це ще важливіше — його наслідки. Дорд не є ані монархістом, ані звеличником Людовика XVI, бо висловлюється про нього справедливо,

~~~~~

Ідея для своєї перемоги мусить розбудити найглибші почування, пристрасті, енергію чину в запеклій боротьбі, отже мусить бути воюючою ідеєю, узброєною в силу волі, почувань, посвяти й завзятого чину. Перемагають тільки узброєні, виключні й ударні ідеї, що здібні викликати завзяту боротьбу на життя та смерть. Перемагають тільки войовничі й сильні народи, мужні, узброєні провідники, зорганізовані, узброєні маси, здібні до рішучої боротьби.

Український націоналізм зродився з духа боротьби й формується в боротьбі за підстави й цілі всестороннього розвитку нації.

але твердо. Він є попросту людиною розсудливою, що в таких випадках є радше рідкістю. Він дивиться на події не під кутом зору вже існуючої партії, але з погляду вічного інтересу Франції.

Не треба вияснювати, яким важливим і вирішальним є сьогоднішній день. Для унагляднення цього пригадую хоча б віддавна ведену боротьбу за право утримувати віроісповідні школи, боротьбу французьких капіталістів із світом праці і навпаки, постійні зміни кабінетів, принаймні до деголівського періоду, які не могли дійти до порозуміння навіть в обличчі найповажнішої ситуації, врешті брак панівної opinіо в народі і багато інших проявів, які свідчать, що політичний організм Франції хворий і гарячкує. Французи пояснюють ці явища повоньним вичерпанням. Українець міг би на це сказати, що український народ, який найбільше потерпів в останній війні, аж ніяк не втратив охоти до життя і, не зважаючи ні на що, прагне розвиватися. Але розгадування цієї загадки завело б нас задалеко, і тому вернімося до революції.

Дві вихідні точки, що їх висувують історики республіканського режиму в справі революції, а саме, що революцію підняли народні маси і що до цього змусила їх нужда, — вже давно провалилися в історії Франції. Щодо нужди, то вона не була більшою, як деінде, навіть значно меншою; брак хліба й гостра зима 1788 року — це були явища, знані у найліпш розвинених краях. Щождо участі народної маси в революції — Дорд дає нам відповідь, яка спирається на поглядах інших істориків. Точкою виходу революції, а передусім підваження авторитету короля, була заздрість князя Пилипа Орлеанського, що походив від брата Людовика XIV, Гастона Орлеанського, який, поза братами Людовика XVI й його сином, був єдиним претендентом на корону. Боротьба за корону почалася з двірських інтриг, а далі перейшла в ширше zakresні політичні дії, які, однак, не виходили поза шляхту, багату буржуазію, інтелігенцію. Народна маса стояла цілковито осторонь.

Другим чинником, що породив революцію, було англійське золото. Тодішня Франція була єдиною потугою, яка могла загрожувати Англії. Участь французьких старшин у визвольній війні Північної Америки з Лафастом на чолі, морська війна між обома краями, врешті відвічна ненависть між Англією і Францією — все це спонукало уряд Пітта підтримувати всякі неспокої і внутрішні конфлікти у Франції. Ця політика пригадує нам вислання Леніна німцями у запльомбованому вагоні до Росії, як „атомової бомби”, що мала розторочити царську Росію.

Третім чинником, на який Дорд кладе наголос, — це були масонські льожі, які розпаношилися у Франції. Черпаючи життєві соки з Англії, вони мріяли про перетворення французької монархії в конституційну монархію англійського типу. Ці льожі, до яких належало багато старшин армії, ввели в широкі маси народу дух несубординації і нехоть до короля. Очевидно, що поважним співчинником був сам Людовик XVI, добра й лагідна, але нездібна до сміливих рішень людина. Французьке королівство неначе розпливалося йому між пальцями. Водночас треба додати, що був це король-пацифіст, який не мав ніколи щільного контакту з армією і не міг виступити як вождь.

Пале Рояль, садиба орлеанського князя, був не тільки його резиденцією, але й кузницею інтриг і головною кватирою його клієнтів, серед яких не бракувало визначних людей, як, наприклад, Шодерльо де Лакльо, автор відомого твору „Небезпечні зв'язки” (1782). Коли французькі аристократи мріяли про відплату королеві, прадід якого, Людовик XIV, упокорив їх предків, замкнувши їх у позолоченій тюрмі Версалу, то орлеанський князь мріяв про помсту над королевою, яка його ненавиділа, і — про трон. Всі ці махінації не мали нічого спільного з народними масами, які щойно пізніше почали боротьбу. Вони були забаганкою товариства, яке було виховане на безбожницькій філософії XVIII століття і мріяло про просвічений абсолютизм, у якому сподівалося мати значний вплив.

Як стверджує Дорд, відданість народних мас королеві, предки якого збудували Францію і розвивали її впродовж восьми сторіч, була непохитною аж до його втечі до Варенну в 1792

році. Французька шляхта, в якомусь дивному засліпленні, після перших же заколотів, тобто після 14-го липня, коли здобуто Бастилію — виемігрувала, щоб на еміграції створити армію проти Франції. Таким чином вона поставила себе поза життям своєї країни, даючи видимий доказ, що хоче при чужій допомозі її відібрати. Коли король, збентежений подіями і до того ж нерішений виступити енергійно, подумав втекти за кордон, положення його вже було безнадійне.

Висліди

Французька революція та її наслідки є тільки тлом сучасної картини. Дорд, як і багато інших істориків із Морісом де Талеран де Перігор на чолі, приходять до переконання, що ця революція безповоротно захитала внутрішню рівновагу Франції. Не заперечує цього і той факт, що французькі революційні армії били ворогів упродовж двадцятьох років, бо вів їх геній Наполеона. Генерал Бонапарт не був „нормальним” вицвітом французького життя, так, як не був взагалі французом. Без Бонапарта Франція була б розторочена альянтами, а без Людовика XVIII в 1815 році — була б теж зведена до рівня Іспанії чи Швеції.

Єдиними „profiteurs” революції була дрібна буржуазія: народна маса, як така, залишилася там, де вона була, значить на споді суспільства. Сконфісковані маєтки шляхти могли купувати тільки заможні селяни або заможні міщани. І нараз, протягом ночі, постала нова верства „новобогатків”, яка з упертістю неофіта трималася кожного режиму, що міг запевнити їй здобуту вчора власність.

З тих збагачених міщан і селян витворилась сучасна буржуазія — буржуазія, а не міщанство, — тобто верства, яка придержується матеріалістичних традицій, яка не має духових і релігійних традицій, яка дивиться на справи Франції тільки з погляду власного інтересу. Дорд доказує, що твердження, немовбито панивна перед революцією верства у Франції, тобто шляхта, була ексклюзивна — є фікцією. Численні посади, почавши від посту міського радного Парижу, військові ранги, ордени, зокрема орден св. Людовика, і т. д. — відкривали доступ до шляхти, тодішньої еліти. Обмеження

полягало тільки в тому, що монархія вимагала кількох генерацій державної служби, щоб здобути „laisser-passer” до вищого стану. Вона виходила з того założення, що шляхта, оскільки має бути справді „вищою клясою”, мусить заслужити це вирізнення рангами, мусить набрати вправи в державній службі, бо інакше її суспільна вищість буде пустою фразою. Такий погляд був демократичний, якщо можна вжити цього слова у відношенні до Франції XVIII століття. Монархія спирала, в основі, суспільну вищість не на мастку, а на послугах, відданих країні, отже була в згоді з почуттям справедливості.

Нова ера почалася саме по конфіскаціях мастків еміграції і розпродажу церковних мастків: набуття їх різними міщанами й селянами піднесло цих людей на вищий рівень, творячи нову аристократію, чи „буржуазію”, яка спирала свою вищість тільки на мастковій підставі. Ця основна зміна була виразом найчистішого капіталізму, обгорненого, ніби гірка пігулка, срібним папірчиком. Нова верства, яка не мала своїх традицій, почала добиватися до уряду і судорожно трималася кожного режиму, що забезпечував їй посідання дібр. Отже, вона служила і Революції і Консулятові, Цісарству і Республіці, змінюючи за кожним разом кокарду і переконання... Наполеон, добре розуміючи цю нову вищу клясу, намагався створити нову шляхту, яка спиралася б тільки на суспільних і воєнних заслугах. Із її рядів вирости численні маршали, князі, прізвища яких пригадували найбільші перемоги цісарства. Але й вони, ідучи за особистим інтересом, скоро покинули Наполеона, коли його зірка почала меркнути.

Хиткість і егоїзм

Коли Талейран сказав, що „революція позбавила Францію кістяка”, то можна до цього додати, що нова буржуазія на місце інтересу держави поставила власний інтерес. Вона перебрала разом із старими замками аристократії найгіршу її хибу з останніх часів, тобто з XVII і XVIII століть, але не перебрала її хоробрости і традицій, не успадкувала дух її величезних жертв для Франції на численних полях боїв. Французька „буржуазія” здегенерувалася ще поки успіла пережити століття, сповнені хвали,

як це було з шляхтою: була це дитина, що виявляє старечу дряглість. І коли поглянемо уважно на бурхливу історію Франції, переконаємося в слушності доказів Дорда та інших істориків.

Цікаво, що більшість французьких визначних умів, а передусім Тен і Ренан, погоджуються щодо цього. І не позбавлене також деякої пікантерії те, що саме Ренан, автор відомого твору „Життя Христа”, вважає, що релігія є велетенським моральним чинником у житті суспільства, і що реформу шкільництва треба перевести в порозумінні зі священниками!.. Виголошуючи в 1889 році промову на честь академіка Жюльє Кляреті, Ренан сказав, що про вартість Революції буде рішати факт, „чи Франція за 10 або 20 років гратиме передову чи другорядну роллю в закордонній політиці, і чи буде вона виставлена на жир сект і спроб, що шукають схвалення вулиці”. Ані Тен, ані Ренан, ані інші великі уми, як Пуанкаре, Бріан, Делькассе, Мільран чи Аното, не зважаючи на свої деколи офіційні становища в краю, не сподівалися добрих наслідків від Революції. Вони всі повторювали за Наполеоном I, що революція, а після неї конвульсії, що охопили Францію, спричинили не що інше як гордість, амбіції та егоїзм певної кляси. Очевидно, що повільний, але постійний занепад престижу Франції і її внутрішнього змісту викликали також і інші чинники, з яких найважливішим був занепад віри. Цей занепад, який республіканці вважали вислідом „свободи”, усунув із життя останній чинник, що міг ще врятувати суспільну будівлю. Залишився після того тільки егоїзм!

Що так було й є, свідчить частинно хоча б і той факт, що Франція, яка й донині належить до найбагатших країн світу, була одною із найбільш відсталих під оглядом суспільних реформ. Коли в цілому ряді бідних країн запроваджено суспільне забезпечення і проведено різного роду реформи, то французька буржуазія залишила робітника майже на тому самому рівні, на якому він був за Людовика XVI, отже того короля, якого за офіційною версією скинено і вбито задля... добра народу! Всі ці занедбаня є сьогодні великим тягарем для французького бюджету, тягарем, що загрожує йому постійним дефіцитом.

Рантьєризм — пістряк на тілі Франції

Взявши до уваги, що Франція має бути стрижнем господарського порозуміння Європи, ці справи втрачають характер холодних історичних роздумувань і стають пекучою актуальністю. Це розуміє багато французів, але тільки дві партії з переконанням, кожна в іншій формі, намагаються „схопити бика за роги” і переформувати суспільно-господарський устрій краю. Це — генерал де Голь із своїми однодумцями і... комуністи. Не входячи в остаточні цілі обох цих відламів французької опінії, безсумнівним є те, що обидва вони звернені проти духа „рантьєризму”, тобто легальної егоїстичної ментальності, яка, давши певне відчипне широким верствам, хоче залишитись при старому устрої.

Немає сумніву, що глибока суспільна перебудова Франції є конечна. На це не один раз вказували французькі єпископи, соціологи, вказує на це здоровий розум. Гасла революції, оскільки вони повинні мати якусь вартість, мусять стати фактом: не пошана до банкового конта є стрижнем демократії, але дух любови до ближнього, навіть хоча б він не був християнського походження. Але любов до ближнього є для більшості французів тільки фразою. Егоїзм — найгірший дорадник: поза параграфом, мертвим і паперовим, мусить бути живлющий дух. У світі, що йде вперед і змінюється, Франція стоїть „твердо” під гаслами революції, які тоді були висловлені в некористь шляхти, а нині мають бути запорою проти всяких жертв буржуазії для народу.

Психологічна сторінка „рантьєризму” не позбавлена несамовитої пікантерії: ото ж чимало є французьких комуністів, може куди більше, ніж це могло б видаватися, які вмюють сполучати свій буржуазний світогляд із комуністичним і тому тільки належать до партії, що мають надію збагатитися чужим коштом, хоч і самі належать до багатой кляси. Такі „комуністи” свідчать про роз’їдження народу егоїзмом. Але найбільш разючим виявом сучасного стану — а триває він щонайменше сто років — є те, що майже всі верстви, навіть частинно селянська, прийняли як моральний „стандарт” саме цей партикулярний егоїзм, введений до історії Франції „гешефтярами” з часів Революції. Слухаючи промови міністрів, читаючи ча-

сописи, раз-у-раз чуєш заязлені, іритуючі своєю абсурдністю слова: „громадянські права”.

Гарно! Але права без обов’язків є недоречністю, аберацією, національним божевіллям.

Так, у сьогоднішньому Парижі, де в додеголівському періоді майже щомісяця провалювався уряд, мріють про „золоту свободу” — в біржовому значенні, про свободу, що підгризас коріння держави, руйнує господарство, дезорганізує армію і адміністрацію. Розпутані егоїзм й амбіції повалили всі засади і всі орієнтації, одна партія панує всевладно: це ті, що глузують з усього.

Коли Франція хоче жити, вона мусить витворити працюовиту, дисципліновану верству, яка розуміє обов’язки перед правами, яка зв’язана з краєм, а не з партією, верству правдивого, чесного, творчого народу. Але народу не з історичної картини, не з виборчого пляката, а народу з лопатою, молотом чи косою в руках, народу, який у своїй праці знаходить не тільки свій хліб, але й свою гідність.

Ідеологія „рантьєризму” є пістряком на тілі Франції. Коли ближче приглянутися до цієї справи, то побачимо, що численні гасла свободи і демократії виявляються здебільша бламаном і наркотиком, якими народ, переїджений клясовим і навіть індивідуальним егоїзмом, сам себе обдурює. Тому є це надзвичайно крихкий стовп європейського бльоку, і треба побоюватися, що без катастрофи ніщо і ніхто не розкриє тим людям очей на те, що вони стоять на краю пропасти.

Очевидно, навіть на дні недолі проблискує світло надії: якийсь геній раси, яка велетенськими ділами позначила себе в історії, може пробудитися в цьому народі, ніби іскра, яку роздує вітер подій. Чи є цим генієм де Голь? Ще рано, щоб можна було на це відповісти. Може він є тільки предтечею того, хто поведе французький народ до обнови. В кожному разі, реакція мусіла б бути повна, а напрям шляху протилежним до теперішнього. Роблячи висновки з історичного досвіду, треба сказати, що для цього потрібне могутнє й — обов’язково — болісне потрясення. Бо тільки з болю і страждань родяться великі речі, і тільки з крові виростають герої. Рантьєри, які, сидячи у своїх підмських домах, обчислюють заощаджені франки, не можуть передчути світання...

НА СУД МОСКВУ!

ПОКЛІН ТІНЯМ СЛ. П. СТЕПАНА БАНДЕРИ

Заходом ООЧСУ Чикаго-Північ відбулися в неділю, дня 14-го жовтня, святочні сходи для вшанування третьої річниці смерті Провідника, сл. п. Степана Бандери.

О год. 4.30 в катедрі св. Миколая зійшлося дуже багато громадян на панахиду, яку відправив сотрудинок о. Свищук. У панахиді взяли участь усі сумівці в одностроях. По панахиді вірні разом із священиком стали навколішки й помолилися за спокій душі Великого Покійника, а потім пішли до домівки СУМА, де відбулися в великій залі святочні сходи. Заля була вщерть виповнена, сумівці в одностроях зайняли місця на бальконі.

Сходи відкрив голова СУМА, відділу ім. Павлушкова, друг М. Луцк. На його заклик приявні встали з місць і вшанували Покійника однохвилинною мовчанкою.

Доповідь про життя й заслуги Провідника виголосив мгр. Д. Штогрин. Почав цитатою вірша „Ізнову, котрий то вже раз...”, а перейшовши до події яка три роки тому сколихнула всім українським громадянством, згадав, що наш відвічний ворог аж п'ять разів намагався вбити Степана Бандеру, бо він в його очах був символом визвольної боротьби українського народу. В 1959 р. вдалося ворогові вбити Провідника, а тепер саме відбувається в Карльсруге процес проти вбивника. Останній атентат на сл. п. С. Бандеру — це найбільш вирафінований злочин Москви. Ворог бажав обезголовити український нарід, знаючи, що тоді легше можна буде його знищити. Смерть Провідника відчули болюче українці в цілому світі. Згинув сл. п. С. Бандера з рук того самого ворога, що вбив Головного Отамана С. Петлюру й полк. Є. Коновальця. Вбивши С. Бандеру, Москва показала, хто для неї був найгрізніший, а нашому народові найдорожчий. Сумна вістка про смерть Провідника вдарила, неначе грім, усе українське громадянство. Але наші сльози по втраті Великого Покійника — це не сльози розпуки й зневіри, це сльози воїнів, рішення дальше вести зтяжну боротьбу з ворогом. Саме Провідіння допомогло нам виявити злочинця. Про злочин і славного Покійника заговорить

увесь світ. Він собі усвідомить, кого втратила Україна в особі сл. п. С. Бандери. Адже Бандера очолював організацію, якої Москва боїться найбільше і яка зганяє її сон із очей. Усі слова є заслабі, щоб ними віддати велич наших змагань і мрій. Людина, яку ми прийшли сьогодні пом'янути, домагається від нас, щоб ми вивчили й зрозуміли багатогранні дії її життя.

С. Бандера був живим втіленням ідей і змагань народу й сучасних молодих поколінь. Рідко трапляється в історії, щоб довкола людини ще за її життя народ творив легенду. Бандера належить до тих рідких виїнятків, бо він ще за життя став легендою. Ще за життя його ім'я вимовляв народ як найбільшу святість. З другого ж боку, це ім'я викликало скажену лють у ворогів. Коли сл. п. С. Бандера після 1-ої світової війни включився до бойової організації, він не керував акцією з запілля, він сам усюди стояв у перших рядах і наражував своє життя, а переживав великі муки, коли йому доводилось посилати на смерть своїх товаришів.

Переповівши коротко життя сл. п. С. Бандери, прелегент підкреслив у ньому найбільш маркантні події, які характеризують Покійника як людину дії й сильної волі. З цього перегляду життєпису Провідника видно, що його все життя було виповнене боротьбою й працею для народу. Бандера ніколи не знав компромісів, коли йшло про волю й державність народу.

Передчасна смерть Провідника не сміє нас залякати. Навпаки, вона мусить нас усіх активізувати й приневолити до посиленої праці. Ми твердо віримо, що велика жертва, яку ми складаємо Батьківщині через втрату Провідника, принесе нам визволення. Свіжа ще могила сл. п. С. Бандери криє в собі велику містичну силу. Вона вимагає від нас ще більшої напруги й праці, а передусім єдиномисліє, за яке так колись молився Т. Шевченко.

Сходи, які мали врочистий і дуже поважний характер, закінчено відспіванням „Не пора”...

Проф. Іван Боднарук

ПРОТЕСТАЦІЙНІ ВІЧА У ЗВ'ЯЗКУ З ПРОЦЕСОМ Б. СТАШИНСЬКОГО

БОФАЛО

Під гаслом „На суд Москву відбулося в неділю, 7 жовтня ц. р. о год. 6-ій вечора, в залі Українського Дому „Дніпро” в Бофало, Н. Й., Протестаційне віче української громади в зв'язку з судовим процесом у Карльсруге, Німеччина, над вбивцею та агентом КГБ Богданом Сташинським.

Віче відкрив голова місцевого відділу ООЧСУ інж. С. Квасницький, який з'ясував мету зібрання.

З черги проф. Зенон Саган виступив з довшою промовою, в якій на підставі інформативних даних описав вбивцю. „Цей душолюб, п'ять років тому замордував Л. Ребета, вживши страшною зброю з отрутою ціяністого калія. А три роки тому, за допомогою тієї ж випробуваної та вдосконаленої зброї, він доконав чергового злочину, вбивши Провідника Організації Українських Націоналістів Степана Бандеру”.

Переповівши детально про це, як Б. Сташинський здобув довір'я Москви та про відзначення його більшовиками, а далі про слідкування московських агентів за ним та про спосіб переходу в руки німецької влади, проф. З. Саган закликав до чуйности та вміння негайно реагувати. Хитрість, підступство й підлість Москви можна завважити всюди виразно. Хитрість, крутість та брехня — це традиційна тактика москалів. Для яснішого навітлення факту промовець подав приклади в зв'язку з реалізацією так зв. „культурного обміну” з Заходом. Москва мусить стати на лаву підсудних за систематичне фізичне винищування не тільки наших працівників, але всього українського народу — закінчив проф. З. Саган.

Після доповіді п. В. Мороз прочитав проєкт резолюцій, які одногосло схилено. Копії резолюцій вислали до відповідних державних чинників. Віче закінчено відспіванням „Не пора”.

ДЕТРОИТ

7 жовтня ц. р. відбулося в Детройті Протестаційне віче — у зв'язку з процесом Б. Сташинського — вбивці сл. п. Степана Бандери. Українське громадянство Детройту й околиці „по береги” виповнило простору залю УНК „Орлик”. Після промови В. Щербія — приявні аклямацією прийняли запропоновані резолюції. Вічем проводив та подав актуальні інформації, що відносяться до справи вбивства сл. п. Степана Бандери, — Михайло Дужий. Резолюції переслала президія віча місцевій американській пресі, обом сенаторам і всім конгресменам нашого штату.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

Напередодні політичного процесу над вбивцею сл. п. С. Бандери — Б. Сташинським — українська громада у Філядельфії збиралася в числі коло 400 осіб в українській залі на Френклін вул. на Протестаційне віче під кличем „Москву на суд”.

Д-р Яр. Бернадин відкрив віче і привітав присутніх та коротко з'ясував причини скликання віча.

Основну доповідь виголосив д-р С. Галамай, який в історичному аспекті навів ряд фактів, коли то Москва, намагаючись поневолити Україну, завжди послуговувалася підступними та жорстокими методами: вбивала державних провідних українських людей, які не хотіли служити Москві і боролися з нею за свободу українського народу. Довше зупинився над фактом вбивства провідника ОУН сл. п. С. Бандери. Москва руками своїх агентів убила сл. п. С. Петлюру, Є. Коновальця і три роки тому Провідника ОУН С. Бандеру, а в 1957 р. д-ра Л. Ребета. Доповідач виразно оскаржив Москву. Кликнув на суд Хрущова, Шелєпіна і ввесь уряд СРСР за всі злочини вбивства доконані над Україною і українським народом.

Д-р Бернадин прочитав проєкт резолюцій, в яких стверджено злочинні дії московських імперіялістів супроти українського народу з гострим засудженням злочинців Москви — Хрущова, Шелєпіна та ін. з остереженням для вільного світу перед загрозою московсько-імперіялізму.

Спонтанними оплесками приявних схвалено одногосло предложений проєкт резолюцій. Відспіванням „Не пора” закінчено віче. Окремий міжорганізаційний Комітет Орг. Визвольного Фронту переслав резолюції до урядів США, Німеччини та американських сенаторів і конгресменів.

АМСТЕРДАМ

У зв'язку з наближенням політичного процесу в Німеччині над вбивцею сл. п. Степана Бандери і Лева Ребета московським агентом Б. Сташинським, відбулося в дні 7 жовтня 1962 року, о год. 4-ій п. п. в Українському Народнім Домі Протестаційне віче з метою засудити Москву за її злочини над українським народом і його провідниками та за фізичне і духове винищування українського народу.

Віче відбулось заходом Організації Оборони Чотирьох Свобід України, спонзорував його Відділ УККА при співучасті других місцевих організацій.

О год. 3.30 в українській католицькій церкві о. парох Лев Ліщинський відслужив панахиду в 3-тню річницю смерті сл. п. Степана Бандери, та за всіх упавших героїв, при численній участі молоді та старшого громадянства.

Опісля в Народному Домі відбулося політичне віче.

Інж. Мирон Свідерський, голова ООЧСУ відкрив віче. У президії віча були о. парох Лев Ліщинський — голова УККА, проф. С. Гнатківський — нотар, Василь Чучман — сеньйор української громади, Д. Олійник від ОБВУА, Мирослав Юрчук від „Провидіння”, С. Когут — УНС, Константин Бішко — представник громади в Броналвін, Осип Пацак — ООЧСУ, Мирон Свідерський — від Українсько-Американського Гор. Клубу, п-ні Ольга Лаба — від Пласту.

Голова президії п. С. Гнатківський перебрав провід віча та зарядив однохвилинну мовчанку для вшанування світлої пам'яті С. Бандери. З черги попросив до слова М. Свідерського.

В своїй доповіді М. Свідерський коротко і яскраво насвітлив московські вбивства доконані на українських державно-національних провідниках та мирному населенню.

Рівночасно підчеркнув, що Москва доконала численних вбивств у часі миру на теренах чужих вільних держав, жертвою яких впали сл. п. С. Петлюра, полк. Євген Коновалець і Провідник ОУН Степан Бандера та Лев Ребет.

Убивствами Москва старається знищити українських народніх провідників, а тим самим спинити прагнення українського народу до державного життя.

Осип Пацак прочитав резолюції, які прийвни схвалили аклямацією. Ці резолюції переслано до урядів, сенаторам і конгресменам.

Українським національним гимном закінчено віче.

МІННЕАПОЛІС

Заходами Організацій Визвольного Фронту 7 ц. м. о год. 4 по пол. в аудиторії школи св. Константина в Міннеаполіс, Мінн., відбулося протикомуністичне віче в зв'язку з процесом Богдана Сташинського, вбивці Степана Бандери і д-ра Лева Ребета.

Вічем проводила президія в складі: голова — д-р М. Козак, секретар — В. Лісович, члени о. Л. Дорош і проф. В. Пакуляк.

Доповідь в українській мові виголосив інж. Яр. Карп'як, вияснення в англійській мові дав П. Пишко. Відчитано резолюції в українській і англійській мовах, які присутні прийняли одногосно. Віче закінчено відсипванням „Ще не вмерла Україна”.

КЛІВЛЕНД

У зв'язку з процесом у Карльсруге проти В. Сташинського — вбивці сл. п. Степана Бандери і Лева Ребета Організації Визвольного Фронту в Клівленді скликали громадське віче українців Клівленду 7 жовтня в домівці СУМА. На віче масово зійшло українське громадянство без різниці місця народження, віровизнання і партійно-політичних переконань. Прийшов місто голова ОДВУ, діячі Пласту й симпатичні різних угруповань та середовищ. Велика зала була „по береги” виповнена патріотичним українським громадянством.

Збори заслухали доповідь, що її зачитав секретар управи місцевого відділу ООЧСУ Лев Кусяка. Він говорив, що у безнастанних змаганнях за волю України впав наслідник Мазепи, Петлюри і Коновальця Бандера. За це впав теж Ребет. При нагоді процесу вбивці обов'язком усіх українських патріотів є кликати до бойової і моральної єдності, скріпити наші зусилля, розкрити перед світом злочинні плани Москви. Об'єднання всіх українських сил — перше наше завдання. В обличчі московського терору, спрямованого проти кожної української самостійницької організації, кожна наша організація і партія повинні з'єднуватися в боротьбі за самостійну соборну українську державу.

У проєкті резолюцій, що його зачитав інж. Ярослав Городиський, стверджувалось, що вбивства Бандери і Ребета були одною ланкою в цілому ряді вбивств українських провідників.

Резолюція була стрінута бурхливими оплесками і загальним співом „Ще не вмерла Україна” та „Не пора”. Цю резолюцію відіслано до американського уряду та німецької амбасаді у Вашингтоні.

Масова участь громадянства з цілого Клівленду і Парми, велике патріотичне піднесення учасників віча, їх могутній гнів проти підступних дій ворога і разом з тим рішеність далі безнастанно боротись за світлі визвольні ідеали, освячені кров'ю замордованих провідників характеризували цю виинятково вдалу політичну маніфестацію протесту.

РЕЗОЛЮЦІЇ

Ми, американські громадяни українського походження, присутні на Протестаційному вічі в дні 7 жовтня 1962 р. в Детройті, після заслухання доповіді і інформації про викриття і поставлення перед німецьким судом московського агента В. Сташинського за вбивство Провідника ОУН сл. п. Степана Бандери, стверджуємо:

1. Вбивство Провідника ОУН Степана Бандери московським агентом КГБ, В. Сташинським, є лише однією ланкою в цілому ряді політичних убивств українських провідників за волю, що їх довершила Москва.

Першою жертвою совєтської поліційно-терористичної системи був Головний Отаман Симон Петлюра, голова Української Народньої Республіки 1918-1921 років, якого в 1926 році на вулиці в Парижі застрелив агент Шварцбарт.

Другою жертвою був полковник Євген Коновалець, основоположник і перший голова УВО, ОУН, якого вбив розривною бомбою 1938 р. в Роттердамі в Голляндії совєтський агент.

2. Фізична ліквідація большевицькою Москвою носіїв української національної ідеї, провідників і керівників української визвольної боротьби у вільному світі є ще одним свідченням, що ідеї, визволення України та інших поневолених Росією народів є для Москви настільки грізно небезпекою, що вона не вагається вести терористичні акції також на територіях вільних держав. Ці нелюдські і підлі методи большевицька Москва стосує проти всіх свободолубних визначних провідників, які явно доказують загрозу московського большевизму для вільного ще світу.

3. Заангажованість офіційних совєтських чинників в організуванні політичних убивств мусить бути сигналом остороги для західного вільного ще світу, що большевизм під керівництвом Хрущова не змінився і не перестав бути агресивно імперіалістичним. Він із своїм „колективним керівництвом” і з усіма філіями московської компартії старається методами, які недопустимі в цивілізованому світі: насильством, терором і підступом здійснити свою остаточну мету — підкорити під свою владу весь вільний ще світ.

4. Перед вільним світом, а особливо на форумі Об'єднаних Націй, большевики стараються виступати як оборонці визволення азійських і африканських народів від колоніалізму, а на окупованих ними територіях завели нечужу до цього часу колоніальну систему визиску, та придушують найжорстокішими і підступними методами найменші вияви і змагання тих народів до наці-

онального визволення. Найновіші події на Кубі вказують, що Москва під різними видами висилання техніків хоче опанувати Південну Америку як вихідну базу для знищення Америки. Кривава рука Москви простягається до США вже із сусіднього з американським континентом острова. Чергова примара зближається до Сполучених Штатів Америки.

Тому ми зібрані сьогодні на протестаційному вічі:

1. Обвинувачуємо советський уряд за злочини, заподіяні в Україні і цілому світі, та закликаємо вільний ще світ засудити Хрущова, Шелєпіна і цілий уряд СРСР за зорганізування і виконання вбивства Провідника ОУН сл. п. Степана Бандери і д-ра Лева Ребета.

2. Вповні піддержуємо рішення Найвищого Суду США, визнання американської комуністичної партії за нелегальну, та поставлення всіх їхніх організацій поза законом, бо вони виконують доручення Москви, спрямовані на шкідливу і підривну роботу проти США. Просимо це рішення перевести в життя.

3. Просимо уряд США вплинути на уряд Західньої Німеччини, на території якої стався цей злочин, застосувати відповідні санкції супроти Москви, та гарантувати політичним діячам особисту безпеку на майбутнє.

4. Закликаємо вільний світ з найбільшою увагою поставитися до одної з найбільш важких проблем сучасності — проблеми поневолених червоною Москвою народів, а особливо українського народу, та дати їм можливу піддержку для здійснення їхнього визволення.

5. Закликаємо всіх українців мобілізувати всі духові і матеріальні сили для остаточної боротьби і перемоги. Посилувати нашу діяльність та бути готовими до здійснення того ідеалу, для якого жили, боролись і впали на полі слави найкращі сини українського народу: Симон Петлюра, Євген Коновалець, Роман Шухевич, Степан Бандера, та сотні і тисячі іменних і безіменних героїв за визволення Української Самостійної Соборної Держави.

РЕЗОЛЮЦІЇ

15-их Загальних Зборів Третього Відділу ООЧСУ

(1) Загальні Збори 3-го Відділу ООЧСУ в Клівленді, Огайо, щиро вітають українські церковні ієрархії Клівленду, братні організації Українського Визвольного Фронту, Головну Управу ООЧСУ й Екзекутиву Українського Конгресового Комітету Америки в Нью Йорку, Н. Й., та всю Українську Громаду в стейті Огайо.

(2) Учасники Зборів радіють організаційним та діловим скріпленням 3-го Відділу ООЧСУ. Тому поручають нововибраній Управі:

а) дбати про приєднання нових членів ООЧСУ в Клівленді, Пармі, Акроні, Кентоні, Янгсавні та інших

містах стейту Огайо, за принципом вимог статуту ООЧСУ.

б) перевести нове ділове оформлення членів 3-го Відділу ООЧСУ.

в) зміцнити точність вплачування річних членських вкладок.

г) втримати на високоякісному рівні публікацію клівлендського місячника „Вісті ООЧСУ“, приєднати постійних співробітників Редакційної Колегії, розбудувати Адміністрацію цього видання та перевести збірку на Пресовий Фонд Меценатів клівлендських „Вістей“.

г) влаштувати кожномісячні сходи членів Відділу з доповідями на політичні, громадські та літературні теми.

д) тісно співпрацювати з Головною Управою ООЧСУ та збільшити число пренумерати „Вісника“, офіціозу Головної Управи.

е) переводити збіркові кампанії на Визвольний Фонд ООЧСУ та Народний Фонд УККА.

є) присвячувати належну увагу українським проблемам в американській пресі та протидіяти антиукраїнським виступам.

(3) Збори 3-го Відділу вважають, що всі члени ООЧСУ повинні виявити в біжучій каденції максимальну ділову і фінансову співпрацю з Управою Відділу для закріплення успіхів діяльності Відділу.

(4) Збори закликають усіх членів і прихильників ООЧСУ та цілого Українського Визвольного Фронту дбати про належне виховання української молоді в Америці в дусі українських традицій і конституції ЗДА.

(5) Учасники Зборів підтримують активно ідею побудови Українського Дому Культури в Пармі, Огайо, працю українського хору ім. Т. Шевченка і вітають Українсько-Американське Студентське Товариство ім. Адама Коцка та Українське Лікарське Товариство в Огайо з приводу десятих роковин їхнього успішного існування, як теж всі наші товариства й організації, що працюють для добра української справи.

**ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ЗАПРЕНУМЕРУЙТЕ ВАШИМ БЛИЗЬКИМ
АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ІМ, ЩОБИ
ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ!**

ПРИЙМАЄМО ЗАМОВЛЕННЯ НА КНИЖКИ НАШИХ ІСТОРИКІВ:

ПРОФ. О. ОГЛОБЛИНА і ПРОФ. М. ЧУБАТОГО.

„МІЙ НЕЗАБУТНІЙ БАТЬКО”

(Слово Наталки Бандерівни на процесі в Карльсруге)

Наталка Бандерівна, дочка сл. пам. Степана Бандери, виступила на процесі в Карльсруге, після промов прокурорів і адвокатів-співобвинувачів. Вона виголосила своє слово в німецькій мові 15-го жовтня 1962-го року, саме в третю річницю смерті свого Батька. Нижче подаємо її слово в українському перекладі.

**
*

Високий Суде!

Дозвольте мені, як членові родини мого замордованого Батька Степана Бандери, в заступстві моєї Мами Ярослави Бандери, висловити Високому Сенатові подяку за уділення мені слова. З уваги на твердження обвинуваченого в його зізнаннях, що він під час своєї діяльності в КГБ був переконаний, начебто мій Батько був зрадником України, я хотіла б представити мого Батька таким, яким я його ношу в глибині мого серця.

Якраз сьогодні минає три роки, коли мій Батько помер в дорозі до лікарні. За свідченням підсудного, мій покійний Батько був підступно замордований з допомогою отруйної зброї.

Це не перше і не єдине убивство в нашій родині. Майже вся родина мого покійного Батька і моєї Матері загинули з руки ворога. Мої Батьки походять з греко-католицької священничої родини. Саме в той час головні священники та вчителі розбуджували національну свідомість українського народу, передусім же селянства. Батько моєї Мами, о. Василь Опарівський, був польовим священником Української Армії під час першої світової війни і загинув в бою проти поляків. Моя бабуся, тоді ледве 20-річна, залишилася сама з двома дітьми — мосю мамою Ярославою і її братом Левом — і мусіла як учителька пробиватися крізь життя. Як учителька вона також причинилася до національного освідомлення українського селянства.

І моя бабуся і мій дядько Лев загинули під час другої світової війни. У зв'язку з викриттям одного атентату, поляки, після довшого в'язнення, розстріляли мого невинного дядька. Ми ніколи не довідалися, в яких обставинах загинула моя бабуся; ми знаємо тільки те, що її

замордовано, коли вона повернулася з Польщі до свого рідного села.

Мій покійний Батько так само походив із священничої родини. Він мав трьох братів і три сестри. Його мама, а моя бабуся, померла молодю на сухоти і залишила свого чоловіка, а мого дідуса о. Андрія Бандеру з 7-ма дітьми. Мій дідусь о. Андрій Бандера виховав своїх дітей в релігійному і національному дусі, так що вони вже як студенти включилися в боротьбу за визволення України.

Двох братів мого Батька — Василя і Олексу — закатовано під час другої світової війни в концтаборі Авшвіц, а мого дідуса з його найстаршою донькою вивезли большевики на Сибір.

Після ув'язнення мого Батька в кадеті Саксенгавзен моя Мама восени 1941-го року приїхала зі мною, тримісячною дитиною, до Берліну, щоб бути недалеко свого чоловіка. Наша родина жила в дуже важких умовах, що дуже послабило нерви моєї Мами. Від того часу, коли мого Батька німці випустили з кадету і він почав організувати Закордонні Частини ОУН, ми мусіли постійно ховатися, щоб не викрити місця нашого замешкання. Місцями нашого перебування в Німеччині й Австрії до 1948 року були Берлін, Іннсбрук, Зефельд, Мюнхен, Гільдесгайм, врешті самотня хата в лісі поблизу Штарнбергу.

В самотній хаті в лісі наша родина (в 1947 р. нас було вже трое дітей) жила в одній кімнаті, де не було навіть електрики. В той час ми, діти, довго хворіли на коклюш й кір і були недоживлені. Я ходила тоді до сільської школи в Зекінгу і, маючи лише шість років, мусіла щоденно відбувати шість кілометрів дороги через ліс.

В 1948-1950 роках ми жили без нашого Батька, під прибраним прізвиськом в таборі для українських утікачів біля Міттенвальду. Батько відвідував нас кілька разів на рік. Я пригадую собі, як одного разу, важко хворіючи на запалення середнього вуха, я запитала Маму, хто є цей чужий пан, який схилився над моїм ліжком і гладить мене. Я цілковито забула свого Батька.

В 1950-1954 роках ми жили в малому селі Брайтбрун над Аммерзее, і мій Батько відвідував нас уже частіше, а згодом бував удома майже кожного дня. Проте, моя Мама постійно побоювалася за життя нашого Батька, на яке чигали большевики; так само переслідувала її думка, що він може згинути в нещасливому випадку під час їзди додому. Все ж таки ці чотири роки були найспокійніші та найщасливіші в житті моєї Матері, яка добре почувалася між мешканцями села і зжилася з ними. Щойно пізніше я зрозуміла, що на нас полювали советсько - московські репатріаційні комісії та агенти.

Рік 1952 був особливо небезпечний для нас, і ми з Батьком переховувалися протягом кількох місяців у маленькому селі Оберав біля Гарміш-Партенкірхен. Нещастя хотіло, що всі троє дітей захворіли на запалення залоз і мусіли впродовж двох місяців лежати в ліжку.

Протягом тих чотирьох років ми були цілковито відірвані від українців, і це загрожувало нам, дітям, повним відчуженням від українства. Але мій Батько, не зважаючи на свою відповідальну і виснажливу працю, знаходив ще досить часу для того, щоб вчити мене української історії, географії та літератури, спонукував мене до читання українських книжок. Мій брат і сестра, ще поки пішли до німецької народної школи, маючи 5 чи 4 років, уже навчилися читати й писати по-українськи.

В той час я ще не знала, ким був мій Батько, хоч і не могла собі пояснити, чому ми змінили наше прізвище: але я не відважилася запитати про це Батька.

В 1954 р. ми переїхали до Мюнхену, головню тому, щоб заощадити Батькові щоденної небезпечної їзди (80 км.), як теж тому, що тут для дітей кращі можливості вчитися.

Маючи тринадцять років, я почала читати українські газети і читала багато про Степана Бандеру. З бігом часу, на підставі різних обсервацій, постійної зміни прізвища, як теж через факт, що навколо мого Батька завжди було багато людей, у мене виникли певні здогади. Коли раз один знайомий проговорився, то я вже була певна, що Бандера — це мій Батько. Вже тоді

я усвідомила собі, що я не смію прозрадити цього моїм молодшим сестрі та братові; було б дуже небезпечно, якщо б малі діти через свою наївність у чомусь проговорилися.

Від 1954 до 1960 року, ще рік по смерті мого Батька, ми жили в Мюнхені.

Мій покійний Батько був утомлений постійною охороною і деколи був необережний. Він твердо вірив, що стоїть під особливою Божою охороною, і говорив: „Якщо мене хочуть спрятати із світу, то знайдуть спосіб зліквідувати разом з охороною”. Він їздив своїм авто до української католицької церкви, де підсудний вперше його побачив.

Підсудний твердить, що через вагання і докори совісти він не виконав скритовбивства в травні 1959 року. В той час було відомо, що мій Батько особливо загрожений, і тому зміцнено його охорону.

Сьогодні, через три роки по смерті мого Батька, я говорю в першу чергу від імені своєї Мами, яка віддала свою молодість моєму Батькові та своїм дітям.

Я хочу ще повернутися до зізнань підсудного, де він говорить, яким цинічним способом Сергій його заспокоював, кажучи, що діти Бандери будуть йому ще „вдячні” за цей вчинок. Ця цинічна заввага вказує на те, що КГБ плянувало схопити нас, дітей, вивезти до Советського Союзу, зламати наш опір жажливими засобами, що там сьогодні практикуються, і зробити з нас комуністів, щоб ми засуджували нашого рідного Батька. Саме таким способом пробували виховати на комуніста сина генерала Тараса Чупринки, Головного Командира УПА, який загинув у 1950-му році в Білогорці, в Західній Україні. Сергєєві мусіло бути ясно, що це єдиний спосіб допровадити нас, дітей, до такого ставлення.

Мій незабутній Батько виховав нас в любові до Бога й України. Він був глибоко віруючим християнином і загинув за Бога та незалежну вільну Україну — за свободу всього світу.

Мій блаженній пам'яті Батько, який уособлював цей великий ідеал, залишиться провідною зіркою всього мого життя, так само життя мого брата, моєї сестри і української молоді.

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

З МИНУЛИХ ДНІВ

Енріке Мартінез-Кодо

УКРАЇНА В СПОМИНАХ ГЕББЕЛЬСА

Енріке Мартінез-Кодо — визначна постать журналістичного світу іберійської Америки. Довголітній редактор військового журналу Аргентини „Manual de Informaciones” і політичний співробітник великих періодиків еспанськомовного світу, Е. Мартінез-Кодо відомий у нашому громадянстві зі своїх статей і праць про Україну. Глибокими студіями української проблеми по книгозбірнях і архівах та публіцистичною працею Мартінез-Кодо здобув собі визнання як знавець українських справ не тільки в еспансько-мовному світі, але також на цілому американському континенті і в Європі. Доказом цих слів хай буде його стаття про українські визвольні змагання в американському журналі для шкіл генеральних штабів „Military Review”, яка появилася в кількох мовах, і його статті на цю тему в тому ж журналі.

З більших праць Мартінез-Кодо на українські теми слід відзначити оригінальне опрацювання Берестейського договору, статті з мазепинської тематики, статті про злочин большевиків у Вінниці, про смерть Ст. Вандери, про трагедію Української Церкви та ін. Вони появилася в еспанській, португальській і французькій мовах.

Е. Мартінез-Кодо — редактор періодичу „Ucrainia Libre”, що видається в Буенос Айресі заходом Українського Інформативно-Видавничого Інституту, і редактор книжкових видань цього Інституту в еспанській мові, як, напр., „Історії України” Д. Дорошенка та історії УДивізії п. н. „Guerra y Libertad” Ю. Тиса-Крохмалюка та ін.

Стаття, яку друкуємо у перекладі, призначена для одного з великих періодиків Південної Америки. В нашому журналі вона публікується за домовленням з автором, як зразок інформаційної праці серед чужинців про наші національні проблеми.

З кінцем другої світової війни і з повним розвалом націонал-соціалістичного режиму Німеччини, Советський Союз опинився серед можливих потуг світу. Помилки Ялти, Тегерану і Потсдаму вможливили червоній армії опанувати країни Східної Європи, і цілий світ повірив у їх „визволення”, згідно з сердечним їхнім бажанням та священними принципами самовизначення народів і декларації прав людини, включеної до хартії організації Об'єднаних Народів. Це були балтійські країни: Естонія, Литва і Латвія, західні частини Білоруси й України, центральні землі яких попали під советську окупацію ще в двадцятих роках, та інші. Народи цих країн ставили сильний ерпо-

тив окупації Третього Райху своїми повстанськими з'єднаннями, а опісля і московській агресії. Їхні партизанські сили, створені індивідуальними починами, ще довго після війни боролися з комуністичними окупантами.

Московський уряд став віч-на-віч із завзятим збройним спротивом, який компромітував Советський Союз, змушуючи його відкрито виявити фальшивість своєї політики. Щоб оправдати насильство, психологічна служба Кремлю почала представляти борців за свободу як „бандитів”, „коляборантів”, „фашистів”, „убивників”. Українських патріотів з УПА і ОУН таврували большевики, як „злочинні покидьки”, „українських фашистів”, „лакеїв Гітлера”, щоб в такий спосіб викликати до них неприхильність світової публічної opinio і рівночасно оправдати неймовірно жорстокі репресії супроти українського народу. Інтелігенція, Церкви, Католицька і Православна, — все українське населення стали жертвами того скаженого пропагандивного наступу і фізичного терору.

На щастя, існують незаперечні докази, які виявляють брехливість московських запевнень і стверджують, що український народ ставився ворожо в однаковій мірі як до німецьких націонал-соціалістів, так і до московських комуністів. Між тими доказами особливе місце займають спомини д-ра Геббельса, балакучого міністра пропаганди Третього Райху. Ці сторінки його інтимних зізнань і завваг кидають яскраве світло на українську справу.

Поки розвинемо нашу тему, було б доцільно подати думку американських видавців документів, знайдених на підвір'ї міністерства пропаганди в Берліні у травні 1945 року:

„Щоденник Геббельса подає не тільки враження високого гітлерівського урядовця, очманілого від своєї „знатности”, і мало справедливої інтерпретацію тогочасних подій, — це історія того, що діялося в Німеччині і в цілому світі, написани одним з трьох гітлерівських гісрархів, одним із тих, що від самого початку належали до „нацистівської трійки”.

Короткі студії над змістом геббельського щоденника, на жаль, не вдалося знайти в цілості, вияснюють вповні політику терору, яку запровадили німецькі „райхскомісари” в Україні, політичні наміри німців, реакцію української інтелігенції і збройний спротив українського народу*).

На початку німецько-совєтської війни українські політичні лідери і український народ вірили, що німецькі збройні сили йдуть з ідеєю звільнення народів, поневолених Росією, і розуміли перші тертя з німецькою адміністрацією, як „менше зло”. Про це пише Геббельс 11 лютого 1942 р.:

„Інтелігенція стоїть твердо по нашій стороні. Українські інтелектуалісти знають, що сталося б, якби большевизм повернувся. З тієї причини вони міркують, що націонал-соціалізм є меншем злом з усіх можливих”. (ст. 78).

Незабаром, однак, Геббельс починає завважувати і свободолюбні стремління поневолених народів. При цьому він признається до намірів німецької політики (ст. 126):

„Націоналістичні рухи зростають у помітних розмірах на всьому Сході... Його населення уявляло собі, що німецькі збройні сили будуть проливати свою кров, щоб створити незалежні уряди в тих дрібних державах і що під кінець війни, або ще скоріше, вони зможуть стати по стороні наших ворогів... Ми робимо тільки те, що приносить користь німецькому народові, а в цьому випадку інтерес німецького народу полягає в тому, щоб завести суворий німецький порядок в тих краях, без найменшої уваги на менш чи більш оправдані жадання малих народів”.

У зв'язку з виникненням партизанського руху, викликаного саме цією поставою німців, Геббельс пише:

„... Небезпека від партизанів зростає з тижня на тиждень. Партизани заволоділи великими районами окупованої нами території Советського Союзу і вдержують їх під своїм терором. Націоналістичні рухи стали ще більш зухвалими, як ми це бачили з початку. І це відноситься так само до балтійських країн, як і до України”. (6 березня 1942, ст. 114).

*) Для наших студій послужило нам еспанське видання Пляца і Ханес, Барселона, Еспанія, 1960.

Через десять днів він підтверджує свої завваги:

„... Читаю звідомлення СД у зв'язку з ситуацією в окупованих районах Сходу. Діяльність партизанів зросла поважно в останніх тижнях. Це — досконало зорганізована повстанська війна”. (16 березня, ст. 126).

Що причиною такого стану були самі німці, занотовує Геббельс у записі з 25 квітня:

„Населення України було спочатку схильне визнати фюрера визволителем Європи і з відкритими обіймами зустрічало німецькі збройні сили. Усе це змінилося докорінно впродовж кількох місяців. Ми били занадто сильно росіян, а зокрема українців, нашою системою панування. Удар по голові не завжди є доцільним аргументом, головню, коли йде про українців і росіян”.

Слід пригадати, що УПА зорганізувалася 1942 року і почала воєнні операції проти німців того самого року. 16-го грудня 1942 р. Геббельс продовжує писати на цю тему й у висліді приходиться до самокритики:

„Ми, німці, не знаємо мистецтва володіти великим народом або краєм з погляду засадничих вимог. Ми надміру пунктуальні і через те завжди адмініструємо, замість володіти, і творимо бюрократію, замість контрольні органи. Приклад України потверджує це”. (ст. 243).

Нищення і експлуатація, що їх мусіла витерпіти Україна, були просто неймовірних розмірів. Гітлер видав наказ витиснути все, що можливе, з України, щоб вдержати бойову здатність Третього Райху. Геббельс признає німецьку сатрапію і сам лякається метод, уживаних його земляками:

„... Фюрер робив усе, щоб запобігти цьому... (він має тут на увазі зменшення харчових приділів). Докладає найбільших зусиль, щоб запевнити припаси харчів, у першій мірі з України. Не поділяю оптимізму фюрера, що в скорому часі видобудемо з України велику кількість харчів. Нам не стає робітників, організації, а особливо транспорту”. (20 березня, ст. 132).

„Щодо харчів ми не повинні покладати багато надій на Україну в недалекому майбутньому. Німецькі війська поглинули усе, що зустріли. Не залишилося нічого з коней і інших тяг-

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Шановний пане Редакторе!

У зислі „Вісника” за вересень з’явилась стаття „Соціалізм в сліпому куті” д-ра П. Мірзука. В цій статті накреслено в коротких словах історію виникнення модерного націоналізму на Україні. Задовольняючи запити, з приводу цієї статті, деяких моїх приятелів, хогу подаги до неї свої заваги. Отже, кресляги свою історію, автор статті переходить від брошури М. Міхновського просто до створення Організації Українських Націоналістів. Виходило б з того, що між першим і другим фактом — в історії розвитку українського націоналізму — була порожнега. На ділі так не було. А факти такі:

Ще перед першою світовою війною на всеукраїнським студентським з’їзді у Львові, вліті 1913 року, з націоналістичним гаслом незалежної України, з ідеєю повного політичного і духового сепаратизму України від Росії, виступив Д. Донцов. І в дусі його відзигу були прийняті на з’їзді відповідні резолюції.

Цей виступ відбився голосною луною не лише в Галичині, не лише в польській пресі, але й в московській (орган „кадетів” „Рез” в Пе-

лових тварин, так що ріллю мусять управляти тепер самі люди”. (1 травня, ст. 200).

„Поїзд з українськими харчами, що їх Кох віддав до мого розпорядження, прибув до Берліну. Привіз велику кількість, головно, масла. Ці припаси з України мають не тільки споживчу вартість, але й служать для пропагандивних цілей”. (13 грудня, ст. 238).

„Студював питання, як зменшити приділ м’яса до 50 грамів, згідно з пропозицією міністерства харчування. Зменшення є конечним, коли хочемо оминути повне знищення домашніх тварин, що ще залишилося в Україні. Це викликало б найгірший психологічний ефект, бо навіть большевики залишили, як мінімум, одну корову на селянина. Я говорив про це з фіурером. Не можемо усталювати нашу харчову політику на ілюзійних підставах. Окуповані краї мусять допомогати харчами Райхові, але не можна вимагати, щоб одна й та сама корова давала молоко і м’ясо”. (9 березня 1942, ст. 271-2).

„Дістав інформації від генерального комісара Києва, згідно з якими, ужиткова рілня пло-

тербурзі, в писаннях Леніна) і в російській Державній Думі (виступ лідера „кадетів” проф. П. Мілюкова).

Після першої світової війни, під час розквіту „зміновіховства” та захоплення советською „українізацією” — ідею модерного націоналізму позали голосити видавана бувшими комбатантами і редагована Д. Донцовим „Заграва” і заснований полк. Є. Коновальцем, під редакцією Д. Донцова, „Літературно-Науковий Вістник” (від 1922 до 1932) і „Вістник” (від 1932 до 1939). Система ідей модерного націоналізму була викладена в опублікованій у 1926 р. в Жовкві, в друкарні оо. Василіян, книзі Д. Донцова — „Націоналізм”. Ця книга стрінулася з невгаваючими нападами збоку як УНДО-вської, радикальної, соціалістичної, католицької (О. Назарука) і большевицької („Нові Шляхи”, „Вікна”) преси в Галичині, так і україномовної большевицької преси Києва і Харкова. В кругах студентської молоді Галичини і Буковини „Націоналізм” гитався й студіювався. До того ж по появі „Націоналізму” потворилися паранаціоналістичні гасотиси і те-

ща від часу окупації зменшилася на 130.000 гектарів. Це жалюгідний об’яв, спричинений, на жаль, тим, що ми зле трактували селян. Якби ми краще поводилися з ними, мали б напевно багато більше пшениці в наших магазинах”. (14 квітня, ст. 318).

Населення України жило в неймовірних злиднях. Відвідавши деякі околиці України, Геббельс занотував у своєму щоденнику:

„У Вінниці вигляди безнадійні. Усе в атмосфері злиднів і занепаду. Одяг і взуття годі описати. Так одягнена людина не могла б появилися на вулицях Берліну”. (9 березня 1942, ст. 272).

Після цих особистих вражень одного з найвищих ієрархів нацистівського режиму, після ствердження ним боротьби УПА проти німців, проти кривавих репресій і геносиду — чи можна вірити, що члени ОУН, які воювали у відділах героїчної УПА, що українське духовенство і український народ це справді „коляборанти”, „злочинці” і „фашисти”?

Переклав з еспанського Ю. Т. К.

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

ДО КЕРІВНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТОВОГО УЛАДУ

Вельмишановні Панове!

У зв'язку з пресовими звідомленнями про відзначення 50-ліття Пласту на оселі в Іст Четгемі, зокрема у зв'язку з інформаціями, поданими на останньому засіданні членом Головної Управи ООЧСУ про його побут на цьому свят-

~~~~~
 зїй („Ми” варшавське, „Творчий націоналізм” Д. Палієва та Шлемкевіча-Іванейка і ін.), які, осуджуючи „Націоналізм” Донцова як „аморальний”, підшивалися під модне гасло, — *скінзизми* хутко своє існування.

Той же „Націоналізм”, як і інші твори Донцова і „Вістник”, позали першій широку кампанію проти драгоманієства, соціалістичної доктрини і большевизму („Дурман соціалізму”, „Що таке інтернаціоналізм”, „Підстави нашої політики”). В 1930 році, як згадує в статті д-р П. Мірзук, не „стихія українського націоналізму”, а згадана його пропаганда друком, — „породжує Організацію Українських Націоналістів, ОУН, що приймає ідеологію українського націоналізму як свою”.

Твердження, що „ідеологію українського націоналізму” прийняла як свою і УВО (Українська Військова Організація) — нетогне, бо до УВО належали люди різних політичних ідей і організацій: і „коновальці”, і радикали-соціалісти (Пазлів), і УНДО-істи (Д. Паліє), отже глени партій, які націоналізм активно поборювали.

Взагалі не можна утотожнювати ідею модерного націоналізму з патріотизмом лише або лише з гаслом самостійности, бо, крім того, націоналізм це окрема політична концепція, окремий світогляд, окрема система. Не „стихія” формує ідею і організацій, а ідея й організація формують стихію.

Цих кілька уваг хотів я дати з приводу згаданої статті, яка викликала у деяких зитазів (які звернулися до мене) враження, нібито — за її автором — в розвитку українського націоналізму між брошурою Міхновського (1900 рік) і заснуванням ОУН існував „вакуум”, тому цілковито заперезують факти.

З правдивою пошаною Д. Д о н ц о в
 28 вересня 1962 р.

куванні, дозволимо собі висловити наші міркування і завваги до цієї справи.

Насамперед, невимовно дивує нас, що, не зважаючи на те, що член нашої Головної Управи зголосив керівникам програми свята своє бажання бути офіційним представником ООЧСУ, його за такого не прийняли, мотивуючи відмову тим, що, мовляв, Пласт не запрошував на святкування свого 50-ліття політичних організацій, не бажаючи зв'язувати своєї дії із будь-якими політичними середовищами.

Таке вияснення керівників Пласту не видержує виправдання в обличчі того факту, що на відзначення 50-ліття Пласту був запрошений офіційно д-р С. Витвицький, який, очолюючи т. зв. екзильний уряд УНР, на ділі репрезентує політичні середовища Української Національної Ради.

Зовсім відмінною є в тій же ситуації постава УККА, який насправді не зв'язує себе з жодними українськими політичними центрами, не запрошує офіційно на свої Конгреси ні д-ра С. Витвицького, ні будь-якого іншого політичного репрезентанта, враховуючи те, що єдність дії УККА не можна підривати насильним накидуванням членам УККА неузгіднених політичних концепцій чи репрезентацій. Чейже Пласт, членами якого були і є багато членів Українського Визвольного Фронту, включно з такими провідними постатями української національної революції як сл. п. генерал Роман Шухевич-Чупринка та Степан Бандера, наглядно ломить свою декларативну аполітичність, запрошуючи офіційно на свою імпрезу представників одного політичного центру і в той же сам час відмовляючи такого запрошення іншим політичним середовищам. Послугуватися тут аргументом про традицію уряду і президента УНР на еміграції було б тільки не надто вдалим намаганням скривати справжні спонуки запрошення представників Національної Ради на імпрезу Пласту. Щобільше, деякі керівники Пласту, відомі із своїх політичних симпатій та переконань, використали Пласт на те, щоб перевести дефіляду перед представниками Нац. Ра-

ди, нехтуючи почуваннями усіх тих пластунів, які не є прихильниками Нац. Ради.

Намагання увести в життя і дію Пласту цього роду політичні експерименти, при одночасній нехиті керівників Пласту нав'язувати тісну співпрацю насамперед з іншими українськими молодечими організаціями, в тому й СУМА, яка на відзначення 50-ліття Пласту запрошення від Головної Пластової Булави не одержала, нічого доброго Пластові в майбутньому не принесе, а навпаки, може створити таку психологічну атмосферу, в якій українське громадянство вважатиме Пласт за певну політичну фасадку, з усіма консеквенціями.

Не менш вимовним є факт запрошення на відзначення 50-ліття Пласту московських і польських пластунів, тобто тих націоналістичних, які стоять в боротьбі проти національних змагань українського народу, при одночасному поминенні українських молодечих організацій. Керівники Пласту мусіли б розуміти політичну вимову такої співпраці з названими націоналістами, коли врахувати, що своєю ідейною спрямованістю та національною суттю український Пласт в Україні виходив поза рямці міжнародного скавтіngu, хоч і зберігав його на зверхні форми.

Також поминення належного висвітлення і відзначення 20-ліття створення УПА та її героїчної боротьби, під час Пластової ватри, не вказувало б на те, що керівники Пласту насправді бажають виховувати Пластову молодь на прикладах українських визвольних традицій і героїчних чинів української людини, яка силою свого незламного духа і віри в Бога перемагала й перемагає фізичну силу ворога.

Сподіваємося, що ті наші завваги з приводу 50-ліття Пласту приймуть керівники Пласту не як вислів критичного негодування одного із українських політичних середовищ, але як вислів турботи за долю Пласту, яким ми дорожимо, якого членами багато з нас були і є, та якого членами є також і наші діти.

З належною пошаною і привітом

За Головну Управу ООЧСУ:

Мгр. Євген Лозинський
(Голова)

Д-р Ст. Галамай
(Головний секретар)

З РЕПОРТАЖІВ

Роман Кузар

3 ПОДОРОЖНІХ НОТАТОК: КАНЗАС

Хоч і не достає історії ЗДА вікових традицій на подобу старого європейського континенту, проте й не позбавлені вони своєрідного історично-цивілізаційного клімату. Це надає їм питомої закраски країни прифронтової смуги, з постійними конфліктами, піонерськими досягненнями, невпинним походом вперед і постійною мінливістю обличчя, відповідно до щораз нових умов життя. У висліді такого бурхливого процесу пристосовування виникає типово-американський головокружний технологічний поступ.

Відгомін нещодавньої слави перших піонерів американізму, враз із розмахом швидкого просування модерної технології, навперейми з традицією, сприймається з особливою чіткістю на заході, чи то середньому заході країни. Коли на сході ЗДА завважається доволі чітко зарисовану прірву між замкнутою в своїх герметичних формах американською консервативною думкою, з одного боку, або щораз більше механізованою, знеособлюваною, технологізованою автоматикою буття, з другого, то тут, на середньому заході й далі простору надто багато, щоб один чи другий спосіб життя зміг досягнути свої крайні межі й виродитися.

Границь тут не здвигують, концепцій не зцементовують, обріїв не обмежують. Воля думці й починові, широчінь поглядом; дме різкий степовий вітер, який протверезить навіть яку б заплутану в лабіринті модерного буття хаотичну людину.

Побут тут ще наскрізь пронизаний природними людськими відрухами: люди втішаються здоровим життям, працюють на те, щоб жити, а не живуть на те, щоб працювати, знаходять час на обмін думок і всяке дозвілля, діляться радо своїм добром і почуттями, охоче й великодушно служать пришельцям повсякчасною поміччю.

І тут країна у процесі нестримного технологічного поступу, може навіть більш очевидно, як на сході Америки, а все ж місцеві мешканці — не „замкнуті для себе світи”, не прису-

джені згори коліщата великої машини, куди індивідуальному порухові немає доступу.

А може це все таке відмінне, інакше, як на сході Америки, тому, що країна, яку маємо на увазі, це Канзас — пшеничний шпихлір ЗДА. Недарма обрали його місцем свого постійного поселення раніші генерації німців з України, що під кінець XIX ст. мали доволі утисків від московського правління й переселилися на нову, вільну землю Вашингтона. Привезли з собою одним-одну пшеницю і довго шукали сприятливого для неї терену, аж поки не знайшли його в Канзасі.

Дме степовим, „херсонським” вітром у Канзасі; широта думці, простір поглядів, подостатку повітря грудям. Канзас — неначе Україна в Америці. Райдужно лопотить блакитно-жовтий стейтовий стяг Канзасу, майорить всюди соняшник, його стейтова квітка, співає жайворонки, стейтова пташка, над урожайними полями Канзасу. Правда, вже більше не міряє його розлогих степів „бафало”, притаманна тварина цієї країни, але, ніде правди діти, і тур не дожив до наших днів в Україні; американський „тур” принаймні зберігся в місцевих заповідниках.

Над усе знаменний Канзас приязністю й гостинністю свого населення. Яка справді своєрідна схожість із Україною! Таке й континентальне підсоння — потужне, скупане в сонці, сухе літо й вряди-годи зима, яку пам'ятають нащадки Карлових вояків, що йшли походом в Україну.

Канзас, що займає центральну територіальну позицію ЗДА, це вже не терени ловів чи сучок з індіанами ославленого піонера Бафало Біла (Коді) або генерала Шерідана, коменданта фортець, що й досі свідчать про минулі воєнні дії в цій неспокійній країні. Канзас тепер — ведучий стейт в не одній ділянці соціального поступу. І так, наприклад, у місті Топіка розбудована одна з найкращих медичних клінік в Америці, у Вічита знаходиться одна з найбільших фабрик літаків, а в місті Гейс, культурному центрі західного Канзасу, найбільша в світі експериментальна станція, призначена для дослідження сухого ґрунту. В місцевому коледжі вказують з гордістю на лінгвістичну лабораторію, що має являти собою одне з най-

вищих технічних досягнень у вивчанні чужих мов.

На стейтовій емблемі Канзасу яскріють слова: „Ad astra per aspera”.

Мило попасти в сучасному зматеріялізованому світі на місце під сонцем, де труд ще й досі міряється нагородою висотного порядку, а не лише приземною міркою доляра.

Слово „Канзас” індіанського походження й означає „люди південного вітру”. Виринає пекуче бажання — якби так більше земляків, що народилися в країні, над якою віє південний степовий вітер-вітровіння, скерували свій зір і крок сюди, де чекає на них розмірно ще незаселена земля, що може стати привітним захистом — клаптиком їхньої незабутньої Батьківщини.

ОГОЛОШЕННЯ

Подаємо до відома читачам нашого журналу, що в США виходить друком єдиний у Вільному Світі виховно-методичний журнал „Життя і Школа”. Журнал подає матеріали на виховні та педагогічні теми і тому повинен бути в кожній українознавчій школі, молодечій організації та у батьків шкільних дітей. „Життя і Школа” виходить у світ із певними змінами назв та видавців (спершу був це орган Об'єднання Педагогів Канади, а від 1959 р. видає його д-р Василь Луців, редактор і основник цього журналу) вже восьмий рік. В цьому журналі друкувалась та друкується низка наших визначних педагогів, виховників і батьків. Для зміцнення фондів та поліпшення змісту і нормальної появи журналу необхідна більша, як досі, кількість нових передплатників. Річна передплата журналу виносить \$ 3.00. Прохаємо всіх зацікавлених замовляти його разом з вплатами під адресою:

Dr. Wasyl Luciw, Edit.
Zhyttia i Shkola
35 Day Street
New Haven, Conn., USA.

ЧИТАЙТЕ,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ПОШИРЮЙТЕ
„ВІСНИК”!

РЕЦЕНЗІЇ

Д-р Дмитро Бугинський

ТОЙ, ЩО ПИСАВ, І ТОЙ, ЩО РОЗУМІЄ ДУШЕЮ

У нас є досить багато охочих тлумачити Шевченка, але мало є таких, які хочуть зглибити його поезії так, як він їх розумів і написав. Кожний, що бажає зрозуміти його святі думи, але замкне перед ним свою душу — ніколи їх не зрозуміє. Шевченкова дума пречиста — це частина живої душі поета. Нічого він не писав такого, що б не перекипіло в горнилі його найшляхетнішої християнської і національної душі. На це маємо таке виразне потвердження таки самого Шевченка, коли він говорить:

„ . . . . Жива . . .
 Душа поетова святая,
 Жива в святих своїх речах;
 І ми, читая, оживасм
 І чуем Бога в небесах!“

Це значить: не підходити до Шевченка з різнородними теоріями, замкнувши перед ним свою душу, з теоріями, які не тільки не допоможуть нам його розуміти, а, навпаки, поглиблять між ним і нами духову пропасть. Хто йде по воду до глибокого джерела без доброго черпака, той завжди вернеться без води.

Шевченко писав свої твори душею, і підходити до них треба зі своєю душею, щоб їх зрозуміти.

На жаль, щодо єдино правильної інтерпретації Шевченкових творів за останніх сто років від дня смерті поета і от-от сто п'ятдесят років від його народження — зроблено досить мало. Під цим „зроблено” розуміємо не лиш те, що написано, але також і те, що з написаного наш загаль — з великими претенсіями — прочитав і з прочитаного навчився. Прийшов уже час, щоб слово й навчання Шевченка стали програмою нашого життя, і то під двома головними аспектами: християнського й національного життя, повного змісту й чину.

Не можемо похвалитися капітальними працями, що дали б змогу нашому загальному зрозуміти Шевченка у його повній величчі, а все таки „щось” у нас є. І тут треба згадати великої вартости праці професорів Василя Щурата й Степана Смаль-Стоцького, сьогодні для нас недоступні, бо ми не здобулися на їх переви-

дання. З нових дослідників, що підходять до Шевченка з душею, безумовно, треба відзначити д-ра Дмитра Донцова, що його ми назвали б останнім із запорозько-лицарського ордену, до якого духово належав також Шевченко, але не у фальшивій інтерпретації — того ордену! — Панька Куліша та його послідовників.

От-от рік добігає, як у Видавництві „Гомін України” в Торонті появилася розкішна книга (розкіш розуміємо духову — Д. Б.) д-ра Дмитра Донцова „Незримі скрижалі Кобзаря (Містика лицарства запорозького)”, яку вважаємо достойним відзначенням Шевченківського року і яка, правдоподібно, до широкого читача не дійшла, бо її наша критика промовчала. Книга позначена 1961-им роком. Має 230 + 2 сторінки, розміром 21,5 × 14,5 сантиметра. Друкована на доброякісному папері. Обгортка роботи Геркен-Русової — симпатична й притаманна, а при цьому оригінальна.

На нашу думку, досить було б цієї бібліографічної нотатки, щоб книга д-ра Донцова опинилася в руках нашого масового читача на чужині, але біда в тому, що „мертві душі” — самі вони навіть не знають чому — зненавиділи Донцова так само, як тихцем ненавидять і самого Шевченка. Шевченко й Донцов — це дві дуже близькі, духово посвоячені натури, відкриті і прямолінійні, слово яких тверде й до чогось зобов'язує.

Ми не є противником того, щоб будувати пам'ятники Шевченкові навіть в кожному місті на чужині. Борони нас, Господи, від такої думки! Але цього замало! Бо коли навіть на кожному нашому подвір'ї побудували б ми Шевченкові пам'ятник, а душа наша залишиться забур'янена, далека від розуміння Шевченка, то був би це факт не звеличання, а профанації. Шевченкові пам'ятники треба здвигати не тільки з каменю, криці, мармуру — перед ним треба відкрити своє серце, гостити його постійно в нашій бідній, маленькій душі — і там ставити його нерукотворні пам'ятники.

Ось таким пам'ятником, помічником у розумінні й зрозумінні Шевченка, вважаємо прецін-

З НАШОГО ЖИТТЯ

УСПІШНА КОНФЕРЕНЦІЯ ТУСМ'у

В суботу 20 жовтня ц. р. в залі Української Громади при 23-ій і Бравн вул. у Філядельфії відбулася Ідеологічна Конференція, присвячена 20-літтю створення УПА. Конференцію влаштувала Головна Управа Товариства Української Студіюючої Молоді ім. Миколи Міхновського при співучасті місцевого Осередку Діяльності.

Конференцію відкрив Голова ГУ ТУСМ'у інж. Богдан Кульчицький. Після однохвилинної мовчанки для вшанування поляглих героїв УПА, приступлено до виголошення наступних 20-хвилинних доповідей, приготованих студен-

тами, членами ТУСМ'у: Рената Шаран — „Нарис історії УПА“; інж. Ігор Чума — „Вклад ОУН в УПА“ (прочитав Юрій Федорук); Зірка Колінко — „Жінки в рядах УПА“; Христя Кульчицька — „Літературна творчість УПА“ та мгр. Володимир Будзак із Нью Йорку — „УПА й українська еміграція“.

Усі згадані вище доповіді були добре підготовані і докладно з'ясовували присутнім обставини, в яких приходилося працювати, творити й боротись членам УПА. Всі вони чітко підкресливали і підносили мету УПА у визвольно-революційній боротьбі України проти двох окупантів, Німеччини і Москви.

В конференції взяло участь коло 100 осіб.

ну працю д-ра Дмитра Донцова „Незримі скрижалі Кобзаря“. Книгу цю треба обов'язково уважно прочитати, бо її змістом є любов до Великого Шевченка, розуміння його слова, його ідей, його безсмертного, героїчного й безприкладного християнського й національного духу.

Шевченка інтерпретували ще за його життя, зараз по його смерті. Інтерпретують його сьогодні і будуть інтерпретувати на всі лади, але чи ті й ці інтерпретації правильні — це інше питання. Москва також його інтерпретувала на чолі з Вісаріоном Белінським та іншими, що ненавиділи Шевченка усім своїм московським єством. Ця московська інтерпретація продовжується. Шевченко відкрив свою душу для москалів, вони її зрозуміли. Відкрив він її і для нас, але все виглядає так, що ми свою душу закривали перед ним.

Не в лють і гнів наш, але це до великої міри доказує нам і промовчування вартісної книги д-ра Дмитра Донцова.

Колись навіть найближчі учні Христові не зрозуміли свого Учителя, жалілися Йому на Його тверде слово. Але їх нерозуміння не було доказом неправдомовності Спасителя, не захищувало Його навчання, не змінювало його змісту й сенсу. Коли навіть порівняння творів Шевченка з навчанням Христа Спасителя було б не вдале, все таки треба визнати, що воно дуже подібне, бо Шевченкове навчання так християн-

ського, як і національного характеру, в основному — базується на Христовій Євангелії. Можливо, що навіть тому сьогодні, в добу апокаліптичній, про яку згадує стародавня література, що її цитує д-р Донцов у своїй праці — людство, а з ним і ми роздрібнені духом далеко стоїмо від Євангелії, від Шевченкового „Кобзаря“ і від його інтерпретації Донцова.

Книга д-ра Дмитра Донцова „Незримі скрижалі Кобзаря“ написана з єдиною метою дати розуміння і зрозуміння Шевченка, того Шевченка, що як небо високе, того Шевченка, що носив у собі всі наші всенародні радощі й страждання, того Шевченка, що дивився на світ не тільки своїм фізичним оком, а й оком своєї душі, що говорив устами своєї душі — до нашої душі.

Нічого кращого (все до нас іще не дійшло), написаного на чужині в останніх 17-ох роках на тему розуміння Шевченка — таки не знаємо. Треба прочитати-перегрести сторінки цієї книжки д-ра Д. Донцова, і перед нами тоді з'явиться Шевченко в новій шаті, очищений від обстрипаного вікового лахміття. Донцов у своїй праці не прибирає Шевченка в нове одіння, а тільки знімає з нього ту нещасну сирітську свитину, яка близька була поетові, але в якій ніколи не був він залюблений.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

УЧАСТЬ Я. СТЕЦЬКА В КОНФЕРЕНЦІЇ АПАКЛ В ТОКІО

На запрошення колишнього прем'єра Японії Нобусукі Кіші — голова Центрального Комітету АБН, п. Ярослав Стецько бере участь у Конференції Антикомуністичної Ліги Народів Азії (АПАКЛ), що почала свої наради 1 жовтня 1962 в Токіо і тривала до 5 жовтня.

АПАКЛ — це об'єднання протикомуністичних організацій і сил на азійському континенті, яке втішається піддержкою урядів окремих азійських держав та веде активну протикомуністичну діяльність і видає власні публікації.

Між ін., були згідно з пляном, прийняття в урядуючого прем'єра й міністра закондонних справ Японії, доповіді про ролію і значення поневолених народів у боротьбі з більшевизмом та пресова конференція в справі мордів на особах бл. п. Степана Бандери і Лева Ребета.

УКРАЇНЦІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО КОМУНІЗМ НА МАЛЬТІ

Валетта, Мальта. — Тут, у столиці острова Мальта, відбувається цими днями — 27 жовтня до 4 листопада — міжнародна конференція в справах комунізму, скликана місцевою Антикомуністичною Лігою. Бере участь у цій конференції теж й українська репрезентація, зокрема делегація АБН у складі Ярослав Стецько, його дружина Слава, д-р В. Микула з Лондону і президент Українського Християнського Руху д-р Володимир Янів з Парижу. Заступлені на конференції теж й інші народи — поляки, кавказці, угорці й ін. Бере участь в конференції теж кол. конгресмен Керстен з дружиною, який минулого місяця виступав на процесі проти Б. Сташинського в Карльсруге. Учасники конференції були прийняті на спеціальних авдієнціях місцевим Владикою, губернатором Мальти, американським консулом та ін. Під час сесій конференції, що відбулися до 29 жовтня, президент АБН Яр. Стецько дав огляд сучасної ситуації в Україні, проф. В. Янів говорив про завдання об'єднання Європи в боротьбі з комунізмом, підкреслюючи у своїй доповіді konieczність включення в це об'єднання всіх народів європейського Сходу, і д-р В. Микула про національне питання в СРСР. Дуже прихильно

для поневолених Москвою народів виступав кол. конгресмен Чарлз Керстен. Ярослав Стецько був запрошений до президії конференції і в цьому характері вітав конференцію від поневолених народів. Місцева преса присвячує конференції багато уваги.

СВЯТОЧНИЙ БЕНКЕТ У 20-ЛІТТЯ СТВОРЕННЯ УПА

Заходом Організацій Українського Визвольного Фронту у Нью Йорку, Н. Й., відбувся в суботу 27 жовтня ц. р., в репрезентативній залі готелю Нью Йоркер, святочний бенкет у 20-ліття створення Української Повстанської Армії.

Програму бенкету, що його відкрив молитвою о. О. Засійбіда, ЧСВВ, з парафії св. Юра в Нью Йорку, виповнили: вступне слово голови Т-ва б. Вояків УПА п. Миколи Грицковяна; виступ української співачки з Аргентини п. Марії Балук, сопрано, яка співає в державній аргентинській опері та радіо і телевізії, а тепер з рамені аргентинського уряду дає концерти у ЗДА; рецитації „Упівська Божа Мати” — Т. Курпіти і „Балляда про побратима” — Л. Мосендза, у виконанні артиста Я. Пінот-Рудакевич та виступ ансамблю бандуристок Осередку СУМА в Нью Йорку, під керівництвом п. Данилова.

Доповідь на тему ідейного і політичного змісту і значення боротьби УПА виголосив п. Ігнат Білинський із Філядельфії. Програму бенкету, що її вів п. Іван Винник, завершив д-р Ярослав Падох, передаючи образно свої спостереження і враження з процесу проти Б. Сташинського, де він виступав як один із адвокатів родини бл. п. Степана Бандери.

У бенкеті, що відрізнявся від інших того роду бенкетів розмежуванням мистецької частини і доповідей від самої вечері, взяли численну участь представники різних місцевих організацій, українське громадянство та представники інших поневолених Москвою народів. Варто відзначити, що подібні святкування 20-ліття УПА відбуваються у всіх більших скупченнях українців.

Знаєння нації, як історичного гинника в новітній добі, вимагає також вивчення її з філософського боку.

(О. І. Возковський: Наука про націю)

У СВІТЛІ ФАКТІВ

П. Добрівлянський

„УКРАЇНА В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ”

(Продовження з попередніх чисел)

Отакі були щодо політичного характеру дії і роля в українських визвольних змаганнях переформованої з ініціативи організації полк. Мельника УНРади у Львові і організованої з ініціативи тієї ж організації УНРади у Києві в 1941 році та ВУНРади в 1944 році — згідно з фактами і свідченнями провідних діячів цієї такої організації.

Зовсім інша справа — оцінка просвітянської роботи в аспекті визвольної боротьби та угодовецько-опортуністичної політики. Тільки ж той, хто реалізував певну тактично-політичну концепцію, повинен мати відвагу опісля признатись до неї, а не заставляти молоденьких непрактичних дівчаток, щоб вони своєю фантазією творили те, чого ділом на рідних землях не створили й політичні мужи даної організації.

Коли мова про українські Ради в періоді другої світової війни, то ми пригадаємо ще одну Раду, яка діяла в тому часі і мала фактично й ідейно весь час позитивне відношення до революційно-визвольної боротьби українського народу того й наступного періоду, а саме Українську Головну Визвольну Раду (УГВР). Вона постала з ініціативи УПА, яка і визнає її від першого моменту своїм політичним зверхником як революційний уряд України. Українська Головна Визвольна Рада постала в червні 1944 р. і в своїй „Платформі” поставила своїм основним завданням:

„УГВР прагне до відбудови Української Самостійної Соборної Держави на всіх землях українського народу засобами революційної боротьби проти всіх ворогів державної самостійности українського народу, зокрема проти большевицьких і проти німецьких окупантів, та співпраці з усіми прихильниками такої самостійности”.

В дальших точках „Платформи” УГВР слідує вичислення головних засад конституції майбутньої Української Держави. А в точці 1 Тимчасового Устрою говориться:

„УГВР — це верховний орган українського народу в його революційно-визвольній боротьбі за УССД”.

Головою Генерального Секретаріату УГВР, тобто прем'єром українського революційного уряду та міністром війни, став Головний Командир УПА ген. Тарас Чупринка, виступаючи в УГВР під псевдом „Роман Лозовський”. УГВР перебрала політичне керівництво протинімецькою і протибольшевицькою збройною боротьбою УПА та збройного підпілля. УГВР призначувала на пропозицію Головного Командування УПА особовий командний склад УПА, затверджувала підвищення в військових ступнях старшин УПА, наділяла відзначення старшин і бійців УПА. Всі важливіші відозви УПА політичного характеру видавалися разом із УГВР. По закінченні другої світової війни УГВР залишалася на рідних землях, керуючи безпосередньо, як політичний верховний орган, революційно-визвольною боротьбою УПА й усього українського

народу. В збройній боротьбі проти окупантів згинули такі члени УГВР, як ген. Тарас Чупринка, Головний Командир УПА, який сім літ керував боротьбою УПА проти німецького і московсько-большевицького окупантів; Петро Полтава, визначний публіцист революційно-визвольного руху на рідних землях; Осип Дяків-Горновий, другий визначний публіцист революційно-визвольного руху на рідних землях; Ростислав Волошин, один із головних ініціаторів УПА й опісля начальник записки УПА; Йосип Позичаюк, талановитий наддніпрянський поет, ініціатор Конференції поневолених народів, яка стала ідейним початком АВН; Юрій Липа, відомий український поет і письменник. Головний Збір УГВР відбувся під збройною охороною УПА. Перед представниками УГВР як представниками української державної влади складала відділи УПА присягу.

Але про цю Раду, якій зовсім слушно належиться окреслення „найбільшого вияву державницьких прагнень українського народу”, доповідачка в своїй доповіді не згадала ні словом. Про неї вона нічого не чула, з її діяльністю „об'єктивна дослідниця визвольної боротьби українського народу” не зустрічалася, хоч... це вже за її пам'яті вся українська самостійницька преса на чужині публікувала прислане з Батьківщини „Звернення Воюючої України до всієї української еміграції”, видане Українською Головною Визвольною Радою та Українською Повстанською Армією.

Про існування й діяльність цієї української Ради — Української Головної Визвольної Ради — яка формально була політичним керівником революційно-збройної боротьби українського народу проти німецького й московського окупантів, доповідачка, член чи симпатик організації полк. А. Мельника, нічого не чула, а якщо й чула, то не вважала цю Раду гідною її уваги, бо організація полк. А. Мельника не ініціювала постановлення цієї УГВРади, ані до неї не входила. До речі, організація полк. Мельника не ввійшла до УГВР тому, що не взято до уваги її вимоги, а вона вимагала викинення з декларації УГВР заяви про протинімецьку боротьбу. УПА ж та революційна ОУН рішуче настоювали, щоб УГВР виразно заявила своє однаково вороже становище як до гітлерівської Німеччини, так і до большевицької Москви. Але для авторки доповіді, як виглядає, поняття України покривається з поняттям організації полк. А. Мельника. Тому виявом діяльності українського народу було тільки те, що робила або ініціювала організація полк. Мельника, якщо ж існувало щось, до чого організація полк. Мельника ніякого відношення в позитивному сенсі не мала, то воно було негідним відмічення в історії українського народу.

Оця партійна однобічність і засліпленість і є тією отрусою, якою ініціатори видання збірника „Україна в другій світовій війні” намагаються затруїти душу

українського студентського юнацтва на чужині. Утожнювання своєї групи з нацією й міряння всієї національної справи партійним мірялом, відоме ще з часів визвольних змагань 1917-21 рр. („Або така Україна, як я хочу, або ніяка“), було рішуче засуджене українськими націоналістами і здавалось, що ніколи вже не відродиться. Але ось на еміграції воно, на жаль, відродилося, і то в тому політичному середовищі, яке зве себе націоналістичним...

Навіть жертви міряється — партійною міркою...

Таке партійне міряння й оцінювання всіх явищ бачимо навіть при розгляді українських жертв в другій світовій війні. (Ліда Чумак, Балтимор: „Українські жертви в другій світовій війні“). Навіть проблеми жертв українського народу в другій світовій війні намагаються партійні „патріоти“ за посередництва довіряючої їм студентки використовувати для впоювання української молоді сконструйованої партійним за правилом Ждановичем-Штулем („В ім'я правди“, ст. 13-14) тези: „Не будемо казати пропагандивних фраз на похвалу своєму середовищу, але це історичний факт, що на першій лінії боротьби, як перші, впали визначні члени ОУН полк. Мельника. Якими б „опортуністами“ вони не були, вони впали в боротьбі. І якими б „єдиними“ революціонерами не були С. Бандера й товариші, вони живуть по сьогодні, як і автори всіх ультра-революційних писань“.

Більшої облуди й цинізму годі придумати. З цитованого речення Ждановича-Штуля виходить, що полк. А. Мельник, інж. О. Бойдуник, інж. Дм. Андрієвський, Вол. Мартинець, ген. Капустянський, Я. Гайвас, З. Книш, В. Шемердяк, ну, й сам Жданович „впали в боротьбі“ проти німецького окупанта, а провідні члени революційної ОУН, як от І. Климів-Легенда, в тому періоді крайовий провідник на ЗУЗ, Д. Мирон-Орлик, крайовий провідник на ОСУЗ, Микола Лемик-Сенишин, заступник крайового провідника на ОСУЗ, Іван Равлик, член проводу ОУН, а далі вчислювані попередньо члени Проводу революційної ОУН, що в тому часі керували протинімецькою боротьбою українського народу, та багато-багато інших провідних членів революційної ОУН, що впали в боротьбі з німцями, „живуть по сьогодні“. А тим часом, як інший „політик“ подає, всі ті провідні члени революційної ОУН, які нібито впали в боротьбі, „в останній вівторок місяця травня 1944 р.“ виїхали особовими й тягаровими автами через просмик у Сянках до розкішної вілли під Віднем. Але це для Штуля означає, що вони таки не „живуть сьогодні“, бо впали в боротьбі з окупантом на рідних землях. І це повторює згодом студентка в своїй доповіді, хоч згадані провідні члени організації полк. Мельника живуть собі щасливо в Європі, ЗДА чи Канаді і ще не збираються прощатися з життям. І можливо, що й сама доповідачка мала можливість оглядати тих „упавших“ живими й здоровими на власні очі в Америці.

При об'єктивному досліді проблеми жертв береться до уваги такі два головні чинники: 1) хронологію, 2) причини. В першому випадку ногується жертви в

хронологічному порядку, а в другому береться до уваги факти, які спричинили смерть. Оскільки мова про визвольну боротьбу, то насамперед треба розглядати жертви, що впали в активній боротьбі за незалежність українського народу і самостійність української держави. Далі береться до уваги жертви, що впали т. ск. на „побічних фронтах“ — в боротьбі за розвиток української культури та суспільно-громадського й економічного життя без особливого наголошування повної державної самостійності й принципової ворожості до окупанта. А врешті береться і жертви „невинні“, що згинули внаслідок ворожого терору. Очевидно, з морального боку кожна жертва заслуговує на пошану й співчуття, та в історії національно-державницьких змагань смерть одного козака, що впав у повстанні проти поляків, має все таки більше значення, аніж мученича смерть сотні селян-кріпаків, невинно замучених жорстоким паном.

Першими жертвами німецького терору були члени Тимчасового Державного Правління відновленої актом 30 червня 1941 р. Української Держави, які були заарештовані на початку липня 1941 р. Вслід за ними пішли сотні провідного членства революційної ОУН, що їх німці арештували з тих самих причин на всіх просторах України в половині вересня 1941 р. Кругло сорок з тих заарештованих потім розстріляли, а інших вивезли до німецьких концтаборів, де вони каралися в нелюдських умовах, за маленькими виїмками, аж до розвалу нацистівської Німеччини. Жорстокий терор німецького окупанта проти революційної ОУН, що почався вже в перших днях німецької окупації, після проголошення незалежності держави, не припинився ні на хвилину, як довго німецька політична поліція перебувала на українських землях. Вистарчало тільки підозріння в приналежності до революційної ОУН (німці звали її „Бандера-Бевеґунг“), щоб даного українця гестапо арештувало й заслало до концтабору або розстріляло.

Під час цієї терористичної акції німців проти революційної ОУН згинув від куль Гестапо в жовтні 1941 р. в Миргороді на Полтавщині Микола-Лемик-Сенишин, провідник середньої похідної групи, що йшла до Харкова, і заступник Крайового Провідника на ОСУЗ, відомий з атентату на советський консулят у Львові в 1933 р. В грудні 1941 р. Гестапо арештувало у Львові члена Проводу ОУН Івана Равлика, разом з дружиною, тещею й сестрою та трьома іншими членами його родини і всіх їх розстріляно, а самого І. Равлика закатовано при допомозі нелюдських тортур. В Криму згинули, закатовані Гестапом, осінню 1941 р. провідні члени ОУН: Любак, Бардахівський і Ванькович. Гестапо заарештувало і розстріляло 7 січня 1942 в Кривому Розі визначного члена ОУН інж. Сергія Шерстюка та Ганну Максимець. В Кременчуді згинув член ОУН редактор Петро Щепанський, в Житомирі згинули в листопаді 1941 Обласний Провідник Роман Марчак та члени Обласного Проводу ОУН Василь Хома і Микола Кравс.

Це були перші жертви визвольних змагань в другій світовій війні з рядів ОУН (р.).

Перші ж жертви з рядів організації полк. Мельника — Олена Теліга, Дрослав Оршан-Чемеринський, Іван Рогач, Петро Олійник і Іван Рошко-Ірлявський впали в лютому 1942 року.

Правда, деякі члени організації полк. Мельника були розстріляні в Житомирі в листопаді-грудні 1941 р., але в цьому випадку їхня приналежність до організації полк. Мельника була абсолютно ні при чому. Це була масова терористична акція Гестапо проти учасників „Свята під Базаром”, в якій було заарештованих 720 українців, з того велика частина, а між ними й декілька членів революційної ОУН та членів організації полк. А. Мельника, були розстріляні. Але сама приналежність до організації полк. Мельника помагала тоді, тоді не була каригідною з німецького погляду, тому й була допоміжною, щоб бути звільненим. Про це свідчить поданий в „ОУН 1929-1954” на стор. 270 факт, що заарештованим тоді був і головний організатор свята, провідний член організації полк. Мельника, Волинець, який був звільнений. Про те, що подій, зв'язаних із „Святом Базару” в Житомирщині 1941 р. ніяк не можна вважати якимсь виявом протинімецької політики організації полк. Мельника, свідчить провідний член тієї організації Я. Шумелда в книжці „ОУН 1929-1954” (стор. 268-269). Він каже:

„Грізним сигналом для всього українства Наддніпрянщини та ОУН стали масові арешти, які перевело Гестапо серед українців Житомирщини після величнього святкування в дні 21 листопада 1941 року річниць розстрілу біля Базару Українських Героїв, учасників Другого Зимового Походу. Житомирські арешти і, як виявилось пізніше, масові розстріли арештованих, були своєрідною несподіванкою для керівних кругів ОУН (тобто організації полк. Мельника) на Наддніпрянщині, бо вістря „Свята під Базаром” виміряне було проти московсько-більшевицького окупанта. На це вказував сам характер історичної дати та всіх приготувань”.

І далі, там же:

„Не можна було ствердити жадних протинімецьких виступів, а німців могло дразнити хіба те, що свято прийняло такий широкий розмах та що всі його точки, як і цілість, витримані були в українському національному дусі”.

Але й жертви з організації полк. Мельника в лютому 1942 р. впали не на політичному, а на культурно-освітньому відтинку. Це ствердження історичної правди ніяк не зменшує героїзму упавших, бо вони відстоювали права українського народу на тому відтинку, на якому стояли, а відомо ж, що „важне, не де стоїш, але як стоїш”, але ж коли мова про політичну організацію і її політичне обличчя, то в цьому аспекті конечно підкреслити, що не політичні діячі організації полк. Мельника, але культурно-освітні працівники впали тоді жертвою німецького терору — редактори української преси в Києві. І не за приналежність до організації полк. Мельника їх німці розстріляли, а за те, що вони були українськими патріотами. А терор німців був ске-

рований проти всіх українських патріотів, проти кожної української людини, яка мала відвагу виявляти ініціативу в праці, що йшла всупереч німецьким планам. Доказом цього можуть бути факти, що разом із Телігами жив Олег Жданович, але він, діяч організації полк. Мельника, не був тоді арештований (див. видання орг. Мельника „ОУН у Києві 1941-1943”, ст. 14) і що арештований тоді провідний діяч організації полк. Мельника „Я. Бедадьський” теж був звільнений, хоч, як він сам пише, Гестапо застукало його тоді на списуванні організації за псевдами (Там же, ст. 22).

Під політичним оглядом, як ми це вже відмічували, організація полк. Мельника в тому періоді йшла тим самим шляхом, яким у періоді польської окупації Галичини йшло УНДО, тобто шляхом угодового еволюціонізму, стараючись розбудувати культурно-освітнє, економічне й суспільно-громадське життя українського народу в рямах існуючого політичного стану німецької окупації та намагаючись захищати українське населення перед німецькою сваволею меморіалами, петиціями, просьбами й проєктами до німецької окупаційної влади. Ми цитували вже офіційне звідомлення про конференцію організації полк. Мельника в половині серпня 1942 р. і довідалися, що й тоді ще, після розстрілу українських культурних діячів, які були членами організації полк. Мельника, провід тієї організації щопиш розважував потребу „розгорнути відповідну протинімецьку пропагандивну офензиву”, бо „населення вимагає загостреної протинімецької дії” (ОУН 1929-1954”, ст. 295).

З останнього ствердження, що українське населення вимагало загостреної протинімецької дії, а провід організації полк. Мельника під тиском того ще лиш застановлявся, чи не перейти йому на „максималізм у пропаганді”, свідчить, що організація полк. Мельника була в питанні спротиву німецькому окупантові далеко позаду українського населення, яке революціонізувалось, а організація полк. Мельника залишалася і далі угодовою супроти німців. Тому вона не була ніколи „на індексі” Гестапо, а прихильність до тієї організації не була причиною для переслідування німецькою поліцією, тільки ще й була корисною для тих, що з інших причин попали в конфлікт з німецькою поліцією, і допомагала вирватись з халепи. Це факт, який потвердить кожна об'єктивна людина, що жила в тих часах в Україні, і авторці доповіді вистачило запитати про те своїх батьків, щоб переконатись.

Об'єктивна людина, яка респектує факти і дійсність, мусить в ім'я правди признати, що протиукраїнський терор гітлерівської Німеччини був скерований не тільки проти активних і безкомпромісових українських самостійників революційної ОУН та її симпатиків, але й проти всіх українців, яких діяльність не йшла по лінії німецьких бажань, а навіть проти зовсім невинних людей для залякання всього населення України. Жертвою того безоглядного тотального терору падали також члени організації полк. Мельника.

(Продовження буде)

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕС-ФОНД ВІСНИКА!

(Продовження з 2-ої стор. обкладинки)

Рйопка, В. Василевський, С. Гудз, С. Стецура, І. Кучма, І. Гавришук, О. Мудрий.

По \$ 3.00: С. Вавдук, М. Марущак, Остап Кушнір, Іващенко, М. Максимів, І. Кволик, І. Боднар, Т. Коваль, В. Кольцо.

По \$ 2.00: О. Грабар, Є. Загачевський, О. Новосадло, І. Новосадло, А. Хміль, Адамчук, М. Пилипак, Л. Вілоус, Т. Фалат, Ю. Михайльонко.

По \$ 1.00: Дондефер, М. Мариневич, Притискач, М. Колодій.

По \$ 0.50: Х.

Збіркова листа ч. 0427, сума 37.50 дол., зб. Д. Бездух.

По \$ 5.00: С. Водик, Никола Савицький, Д. Мельник.

По \$ 3.00: О. Верєга.

По \$ 2.00: А. Кузяк, О. Семків, М. Зінчин, Юрків, Кузів, Сидор, Сина.

По \$ 1.50: Орлівський.

По \$ 1.00: І. Качмар, М. Литвинеч, Вергун, Васалий. Збіркова листа ч. 0428, сума 27.00 дол., зб. Михайло Вовкович.

По \$ 20.00: Українська Народня Поміч.

По \$ 5.00: Роман Гладун.

По \$ 2.00: Михайло Ворона.

Збіркова листа ч. 0429, порожня.

Збіркова листа ч. 0430, сума 83.00 дол., зб. Павло Яковина.

По \$ 5.00: Павло Яковина, А. Ільчишин, М. Кавин, О. Джус, Федор Мельник, Я. Кужіль, О. Верезний, М. Зорій П. Бучинський, О. Соробей, В. Плотос, М. Федорук, С. Чолач.

По \$ 3.00: М. Микуляк, І. Івасів.

По \$ 2.00: В. Кавин, Ст. Васьків, Паюк, А. Івасів, І. Спіженко.

По \$ 1.00: В. Паньків, Ю. Юрків.

Збіркова листа ч. 0431, сума 96.00 дол., зб. П. Яковина.

По \$ 12.00: Н. Н.

По \$ 10.00: Юрій Бурлака, О. Гринюк.

По \$ 5.00: Ірена Маркус, П. Заблоцький, В. Когут, В. Макогон, В. Вілан, Д. Пристай, О. Вуцєрка, С. Малиневич.

По \$ 3.00: М. Мандрияцькі, О. Ривак.

По \$ 2.00: Р. Луцишин, М. Остапюк, О. Король, М. Когут, В. Гидзеляк, П. Кушнір, М. Кокорудза.

По \$ 1.00: С. Мартинюк, Когут, М. Марцінковскі, В. Вороняк.

Збіркова листа ч. 0432, сума 56.00 дол., зб. П. Яковина.

По \$ 5.00: Т. Лесик, І. Костів, В. Хміляр, А. Тобенський, Л. Тарабан, А. Войко.

По \$ 3.00: І. Водак, М. Дятів, О. Матіїв, С. Гайзлер, Ярослав Матковський, Трофим Мішурка.

По \$ 2.00: М. Литвинець, І. Серветник, І. Петрик, В. Віляк.

Збіркова листа ч. 0433 — порожня.

Збіркова листа ч. 0434, сума 50.00 дол.

По \$ 25.00: ООЧСУ від. в Рочестер, Н. И., Осередок СУМА в Рочестер, Н. И.

Збіркова листа ч. 0435, сума 95.00 дол., зб. Михайло Вілоус.

По \$ 10.00: Віктор Залуцький, М. Вілоус.

По \$ 5.00: Борис Боднарук, Іван Целюх, Андрій Фалат, П. Данилишин, Василь Спільник, П. Корнило.

По \$ 4.00: Василь Гринчишин.

По \$ 3.00: Михайло Шавранський, Іван Заяць, Васьків Стефан, Василь Водюк, Іван Лесик, Григорій Гайдучок.

По \$ 2.00: Параска Мельник, Теодор Фалат, Василь Лужецький, Люба Бряч, Микола Зубіль, Дмитро Марголич, Володимир Гоголюк, Никола Марголич, Хорамбура, Осип Сабатович, Стефан Ігнатюк.

По \$ 1.00: Володимир Юськів.

ВІДДІЛ ООЧСУ, СИРАКУЗИ

Листа ч. 0440, 0441. Збірщик — Дмитро Майкович.

По \$ 10.00: П. Вапуцький, Т. Іванів, О. Манько, М. Вовк, Д. Майкович, В. Михальчук, В. Равлінко, І. Шушняк.

По \$ 5.00: С. Рекуляк, І. Слопський, Л. Миколасевич, О. Граб, д-р М. Намишпяк, Т. Шоробура, М. Тимків, І. Козуб, В. Будзьяк, Т. Мельник, О. Кунцо, І. Рись, С. Луцак, І. Пігуляк, В. Петрів.

По \$ 4.00: І. Мазурик, д-р І. Подюк.

По \$ 3.00: С. Вовк, Г. Новей, Т. Радіо, І. Шушняк, В. Майкович.

По \$ 2.00: І. Кіцак, І. Городецький, А. Сторож, Е. Вішко, В. Краус, М. В. Прибила, Шевчук, В. Луцак, В. Каній, Ф. Майкович, Д. Опар, Максимяк.

По \$ 1.00: В. Прибила, д-р Ф. Свістель, А. Костів, С. Масько, Свіфт, Гнатко, І. Луцак, Е. Когут, Кребздяк. Листа ч. 0443.

По \$ 10.00: Е. Машталір, С. Купровський, Осередок СУМА.

По \$ 10.00: Е. Машталір, С. Купровський.

По \$ 5.00: М. Пастушаняч, О. Ридкий, С. Жмур, Е. Тишко, П. Гусак, П. Олива, І. Бурак, А. Зизмевський, д-р М. Логаза, Гриців, М. Гриник, Т. Ярема, І. Лазарук, Д. Яремко, М. Голь.

По \$ 4.00: С. Онацький.

По \$ 3.00: В. Новей, М. Робецький, В. Войко, І. Каменюк, М. Гаргай, П. Романик, М. Луцин.

По \$ 2.00: В. Перла, С. Шпак, Александрович, Н. Кубишин.

Листа ч. 0444-0445.

По \$ 10.00: М. Годзьяк, П. Ткач, Е. Гусак, В. Жмур, І. Васялик, А. Назаренко, М. Назаренко.

По \$ 8.00: П. Денисин.

По \$ 7.00: М. Рубиш.

По \$ 5.00: В. Годзьяк, М. Стринський, Я. Луцишин, Я. Прокопяк, Р. Шаран, В. Филинович, Ф. Хвостенко, Г. Жовніренко, І. Доновський, М. Шевчук, Я. Гурський, З. Вандерський, О. Глива.

По \$ 3.00: С. Старушняк, С. Андрусин, Я. Ківерчук, Я. Жовніренко, М. Воскобійник, І. Заваликут.

По \$ 3.70: Григорій Дунька.

По \$ 2.00: Г. Гук, М. Прокопяк, М. Мацько, Я. Рибак, М. Дидик, В. Завеленко, Ф. Печуріков, В. Висловин, Тунецький.

По \$ 1.00: В. Рибак, А. Кальваровський, А. Дидик, Я. Кіянка, М. Кіянка, А. Луць, Луць, Т. Малівавкі, П. Дидик, Осуківський.

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРЕ СПАСИБІ!

(Продовження збірки з наступному числі)